

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ

Öğr. Gör. Latif ÖZBAY
Dr. Öğr. Üyesi Harun BÜBER

ISBN: 978-625-5753-45-8

Ankara -2025

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ*

YAZARLAR

Öğr. Gör. Latif ÖZBAY¹

Dr. Öğr. Üyesi Harun BÜBER²

¹Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Şaphane Meslek Yüksekokulu
Kütahya, Türkiye
latif.ozbay@dpu.edu.tr
ORCID ID: 0009-0007-0169-4744

²Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
İİBF. Uluslararası Ticaret ve
Finansman Bölümü
Kütahya, Türkiye
harun.buber@dpu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-3447-6272

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18032971>

Copyright © 2025 by UBAK publishing house

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. UBAK International Academy of Sciences Association Publishing House®
(The Licence Number of Publicator: 2018/42945)

E mail: ubakyayinevi@gmail.com

www.ubakyayinevi.org

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.
UBAK Publishing House – 2025©

ISBN: 978-625-5753-45-8

December / 2025

Ankara / Turkey

***Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Harun Büber danışmanlığında Latif Özbay tarafından hazırlanan "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Dumlupınar Üniversitesinde Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.**

ÖNSÖZ

Girişimci, değer yaratan ve toplumların ekonomik olarak refah seviyesini arttıran bir üretim faktörüdür. Girişimcilik, az gelişmiş ülkelerde oluşumun ve dönüşümün, gelişmiş ülkelerde ise bolluk ve rahatlığın yapı taşıdır. Girişimcilik, tüketimi fırsata dönüştürebilen öngörü olarak tanımlanabilir. Girişimcilik eğilimi ise eğitim, risk, inanç ve fırsatları fark edip değerlendirebilme yetisinin oluşturduğu bir fonksiyondur. Kişiler eğitim vasıtasıyla var olan özelliklerini geliştirerek başarılı olma ihtimallerini arttırlar. Gelişmekte olan ülkelerin en temel sorunu varlıklarının yetersiz olmasıdır. Girişimcilerin genelinde de sermaye olmadığı düşünüldüğünde, ülkelerin hızlı kalkınabilmeleri için, sunulan ürünün ya pazarda olmaması ya da rakibe karşı üstünlük sağlayacak yönlerinin olması gerekmektedir. Bu üstünlük durumunu ele geçirmek için de var olan genç nüfusa, girişimcilikle ilgili eğitimler verilerek bu nüfusun etkin olarak kullanılabilmesi sağlanmalıdır. Bu kitap üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirleyerek, bu noktadaki yapılması gerekenlere yönelik öneriler sunmaktadır.

23/12/2025

Latif Özbay

Dr. Harun BÜBER

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
GİRİŞ	1
1. GİRİŞİMCİLİK.....	3
1.1.Girişim Kavramı	3
1.2. Girişimci Kavramı.....	6
1.3. Girişimcilik Kavramı.....	10
1.4 Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları	16
1.4.1 Girişimciliğin Avantajları	16
1.4.2 Girişimciliğin Dezavantajları	17
1.2. Dünya’da Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	18
1.3. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	20
1.4.Girişimciliğin Önemi.....	23
1.5.Girişimciliğin Temel Fonksiyonları	27
1.6.Girişimciliğe Etki Eden Faktörler	29
1.6.1.Sosyal Faktörler.....	30
1.6.2.Demografik Faktörler	31
1.6.3.Çevresel Faktörler	32
1.6.4.Eğitim Faktörü	33
1.6.5.Teknolojik Faktörler	35
1.7.Girişimci Olmaya Sevk Eden Unsurlar	36
2. GİRİŞİMCİ KİŞİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ	36
2.1 Girişimci Kişilik.....	36
2.1.1 Girişimci Kişilik Kavramı.....	37
2.1.2 Girişimci Kişiliğin Özellikleri.....	40
2.1.3 Girişimci Kişiliğin Oluşmasındaki Etkenler	43
2.2.Girişimcilik Eğilimi.....	52
2.2.1.Girişimcilik Eğiliminin Oluşumu	53
2.2.2.Girişimcilik Eğilimine Etki Eden Faktörler	55

2.3.Girişimcilik Hisleri.....	59
2.3.1.İçsel Kontrol Hissi.....	60
2.3.2.Risk Alma Eğilimi.....	61
2.3.3.Bağımsızlık Arzusu.....	62
2.3.4.Başarma İhtiyacı.....	63
2.4.Literatür Taraması.....	64
3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	69
3.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	69
3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Önemi.....	70
3.3. Araştırmanın Hipotezi.....	70
3.4.Araştırmanın Yöntemi.....	75
3.5.Araştırma Bulgularının Analizi.....	76
3.5.1 Güvenilirlik Analizi.....	77
3.5.2 Tanımlayıcı İstatistiksel Analiz Bulguları.....	77
3.5.3 Yorumlayıcı İstatistiksel Analiz Bulguları.....	82
4. SONUÇ.....	102
KAYNAKÇA.....	107

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ

Latif Özbay

Dr.Harun BÜBER

GİRİŞ

Dünya genelinde gerçekleşen teknolojik değişiklikler, ekonomik dalgalanmalar ve savaşlar toplumları sürekli değişen ihtiyaç ve isteklere itmekte, esnek ve dinamik bir üretim anlayışını gerekli kılmaktadır. Günümüzün küreselleşen dünyasında tüketici isteklerinin hızla değişmesi ve bu değişim neticesinde insan ihtiyaçlarının farklılaşması ve ülkelerin bu değişime ayak uydurabilmesi için girişimcilere ihtiyaç duyulmaktadır. Girişimciler, bu noktada ülkelerin refah seviyelerini arttırmaya yardımcı olmaları ve işsizlikle mücadelede de en etkin yol olmaları sebebiyle son yıllarda üzerinde durulan bir faktör haline gelmiştir.

Girişimcilik küresel ölçekte ilgi görmeye devam ederken, bölgesel olarak sanayileşmesini tamamlayamamış ve gelişmekte olan ülkeler sınıfına henüz geçememiş olan ülkelere ise girişimciliğe olan ilgi ve heyecan daha yüksek olabilmektedir. Günümüzde girişimcilik eğitimi farklı bilim dallarında da öğretilmeye başlanmış ve tüm kesimlerin ilgisini çeken bir konu haline gelmiştir. Türkiye'nin sahip olduğu genç ve dinamik nüfusun girişimci kişilik özelliklerinin ortaya çıkarılması ve girişimcilik eğilimlerinin artırılmasına yönelik çalışmalar bu bağlamda önem kazanmaktadır. Üniversiteye ilk kayıttan sonra hayata atılmaya çalışan birey girişimci olma yönünde büyük bir mesafe kat etmiş olmaktadır. Bu yönden incelendiğinde üniversiteye kayıt yaptıran öğrencilerin müfredatlarında girişimcilik eğilimlerini

arttırmaya yönelik dersler ve girişimcilikle ilgili uygulamalara yer verilmesi ülkenin gelişmiş ülkeler seviyesine çıkmasına sebep olabilecektir.

Ancak, yapılan araştırmalarda Türkiye’de girişimciliğin diğer ülkelere kıyasla yetersiz olduğu görülmektedir. Buna rağmen son yıllarda Türkiye’de girişimciliğe önem vermeye başlandığı, üniversitelerin bazı bölümlerinde girişimcilik ile ilgili derslere müfredatlar da yer verildiği ve devletin yeni ve genç girişimcilere maddi olarak destek verme yönünde çalışmaları da hız kazanmıştır. Bu çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla da bireylerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen unsurların tespit edilmesi daha sonraki çalışmalara yol gösterebilir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde literatür çalışması yapılarak girişimcilik, girişimciliğin önemi ve girişimciliğe etki eden faktörlerin çerçevesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise girişimci kişilik ve girişimcilik eğiliminin kavramsal çerçevesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise bu kavramsal çerçeve doğrultusunda girişimcilik ile ilgili araştırmalar, yöntem ve bulgular belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında lisans ve önlisans düzeyinde teknik ve sosyal eğitim alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin karşılaştırılmasına yorum ve sonuçlarla katkı vermek amaçlanmıştır.

1. GİRİŞİMCİLİK

Girişimcilik, insanlığın toplayıcılık ve avlama devrine son verip cilalı taş devrinde insan ihtiyaçlarını tatmin etme kabiliyetini arttıran her türlü faaliyete yani üretime başlamasıyla birlikte ilk şekillerini oluşturmuştur. Bu devirden kısa bir müddet sonra maden devrinin başlamasıyla birlikte bu günkü manada olmasa da iş yerlerinin kurulması neticesinde ticari hayat başlamıştır. Tunç devrinin başlamasıyla da şehir devletleri kurulmuş ve ticaret bölgesel olmaktan çıkıp şehirlerarası bir boyut kazanmaya başlamıştır. (Kara, t.y.: 467)

Girişimcilik ekonomik olarak büyüme ve kalkınmanın lokomotifi olmasının yanında yenilik ile birlikte yaratıcılığın da kaynağıdır. Dünya üzerinde bulunan herhangi bir ülkede, özel sektör olarak ifade edilen rekabete dayalı özel girişimcilik hangi ölçüde gelişirse, söz konusu ülkede ekonomik refah seviyesi de o ölçüde yükselir. Girişimciliğin yetersiz olduğu ülkelerde insanların ekonomik rahatlık düzeylerinin de düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere girişimciliğin oynadığı rolde çok büyüktür. Girişimcilik, toplumu yeni kaynaklarla ve yeni teknolojilerle tanıştırmasının yanında daha önce kullanılmayan veya daha az kullanılan kaynakları da ekonomiye kazandırarak üretimde artış sağlamaktadır. (Yelkikalan vd., 2010: 52)

1.1.Girişim Kavramı

Girişim, kar ve başka ücret karşılığında mal ve hizmet üretmek ya da kaynak sağlamak için kurulan hukuki ve finansal kişiliğe sahip devamlı süreli bir teşkilat olarak ifade edilebilir. Girişimi işletme ile aynı ve farklı işleve sahip olarak algılayanlar olmakla birlikte girişim

daha geniş bir kavram, işletme ise kavramı kapsayan bir olgu olarak görülebilir. Bu bağlamda, girişim bir işletmeyi kurma düşüncesine sahip olma, bunun için çalışma ve bu işletmeyi kurma olarak tarif edilebilir. (Akdemir, 1996: 17-18)

Girişim ve işletme kavramları, genellikle birbirleriyle karıştırılmaktadır. Bu iki kavram bazen birbirinden farklı anlamlarda kullanılmakla birlikte, bazen de birbirlerinin yerine kullanılabilmektedir. (Erdoğan, 2009: 4) Girişim ve işletme kavramlarının algılanış biçimlerine bakıldığında; her iki ifadeyi de farklı biçimlerde ifade edenlere de rastlanılmaktadır. Girişimi işletmeden geniş algılayanlara göre işletme, teknik bir birim (fabrika, atölye gibi); girişim ise, hukuki ve finansal bir birimdir. İşletmeyi girişimden geniş algılayanlara göre ise girişim, bir işletme kurma faaliyetidir (Karadal, 2014: 24) Öyleyse, başarılı olunması şartıyla her girişimin sonucunda bir işletme oluşacaktır. (Akdemir, 2008: 23)

Girişim kavramıyla birlikte adı geçen diğer bir kavram ise “teşebbüs” kavramıdır. Teşebbüsü işletmeden ayrı olarak görenler, genel olarak teşebbüsü işletmeden daha geniş bir kavram olarak tanımlamaktadırlar. Ancak böyle bir ayırım yapmaya gerek yoktur, çünkü gerek işletme, gerekse teşebbüs bir mal veya hizmetin üretimi için üretim faktörlerini bir araya getirmekte olup, her iki terimde kar elde etmeyi amaçlamaktadır. (Küçük, 2005: 25)

Bir birimin işletme olabilmesi için, insan ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla mal ve hizmet üretmekle birlikte üretim faktörlerinin bir araya getirilip faaliyette bulunulması yeterlidir. Ancak, bir işletmeye girişim denebilmesi için bu iki özelliğin yanı sıra devamlı faaliyette bulunması,

ürettiği ekonomik mal ve hizmetlerin başkalarının ihtiyaçlarını karşılaması, bu mal ve hizmetlerin bir değerin olması gerekmektedir. (Erdoğan, 2009: 4-5)

Yukarıda belirtilen tanımlardan çıkarılabilecek genel yargının her girişimin bir işletme olduğu ancak, her işletmenin bir girişim olmayabileceği gerçeğidir. Girişim hangi şekilde ifade edilirse edilsin, her durumda girişimcinin, kar elde etmek ve topluma hizmet etmek gibi amaçları olmakla birlikte belirleyici nitelikleri de aşağıda açıklanmaktadır: (Küçük, 2005: 27)

- Girişimin amacı, kazanç veya fayda sağlamaktır.
- Girişim, para karşılığında satılmak üzere mal veya hizmet üretip fon sağlar. Bu nitelik, girişim olmanın zorunlu unsurudur.
- Girişimin üç temel işlevinden iki tanesi üretim ve satışır. Üçüncüsü de bu iki işlevin yerine getirilmesi için gerekli olan fonların sağlanması olan finansmandır.
- Girişim hukuki ve tüzel bir kişiliğe sahip olmakla birlikte, sahiplerinden de ayrı bir kişiliğe sahiptir.
- Girişim finansal bir birimdir. Girişime ait varlıklar ve bu varlıkların karşılandığı öz ve yabancı kaynaklar bulunur.
- Girişim insan ve materyalden oluşan bir örgüttür ve bu örgüt devamlılık gösterir.

Mal veya hizmet üretmek maksadıyla yapılan yatırım faaliyetlerine “girişim”, söz konusu faaliyetlerin bir meslek olarak sürdürülmesine ise “girişimcilik” denir. (Erdoğan, 2009: 5).

1.2. Girişimci Kavramı

Girişimci kavramının tanımı karışık ve anlaşılması güç olmakla birlikte birçok kavramla karıştırılmaktadır. Bu sorun sadece Türkiye’ye has bir sorun olmamakla birlikte diğerk gelişmiş ülkelerde de bu kavram karmaşası yaşanmaktadır. (Çetindamar, 2002: 33)

Tarihi kayıtlara göre; ilk olarak 17. yüzyılda Fransız askeri terminolojisinde kullanılan ve uzun askeri yolculuklara kılavuzluk etmeyi üstlenen kişileri ifade eden girişimci terimi, iş dünyasında ilk kez 18. yüzyılın başlarında Fransa’da yaşayan İrlandalı iktisatçı Richard Cantillon tarafından kullanılmıştır. Girişimciliğink risk alma özelliğini vurgulayan Cantillon’a göre girişimci, kar elde etmek amacıyla işi organize eden ve işink riskini üstlenen kişidir. Bu tanımı geliştiren Jean Baptiste Say (1767 - 1832), girişimcinink risk almasının yanında, üretim faktörlerini örgütleme ve yönetme vasıflarına da sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. (Doğank, 2010: 23)

Cantillon girişimciyi, belirli fiyattan ürünleri satın alarak, aldığı bu ürünleri belirsiz fiyattan satan, kar elde etmeden tutun da bu işink ticaretini yapmaya kadar bir dizi imkanların içinde olan ve bu bağılamda risk alan bir spekülatör olarak tarif etmiştir. Knight’a göre girişimci, belirsizlik ortamı içerisinde neyin, ne zaman ve nasıl üreticiliğine ilişkin üretken süreçte karar verici durumunda olan ve dolayısıyla verdiğı karar sonucunda kar elde etme beklentisi olan kişidir. Gerber’e göre girişimci; “her zaman bilinmeyenle ilgilenen, geleceğı kurcalayan, olasılıklardan olanaklar yaratan, kaosları uyuma eviren kişidir.” (Dm, 2006: 3-7)

Hemingway (2005) girişimciyi; fikir üreten ve ürettiği fikirlerin gerçeğe dönüşmesini sağlamak için yeni bir ürünü ortaya çıkaran, risk alabilen yaratıcı kimseler olarak tanımlamıştır. Diğer bir tanıma göre girişimci, kendi yeteneklerine güvenen, değerli şeylerin yeni yollarını arayan ve kar elde etmek amacıyla risk alan kişilerdir. (Erdurur, 2012: 4)

Girişimci kavramının zamanımıza kadar birçok tanımının yapılmasına karşın, genel olarak doğan fırsatlardan yararlanma, yeni fırsatlar yaratabilme ve risk alma özellikleri ön plana çıkartılmıştır. (Erdoğan, 2009: 5) Bunun yanında girişimci; üretim faktörlerinden doğal kaynaklar, emek ve sermayeyi bir araya getirip, uyumlu bir şekilde üretime yönelten ve dördüncü üretim faktörü olarak da kabul edilir.(Doğan, 2010: 23)

Girişimci sadece parası olan kişi demek değildir. Bir kişinin girişimci olabilmesi için temelde; risk ve sorumluluk üstlenebilme, dinamik bir kişiliğe sahip olma, yeniliklere açık olma ve büyüme tutkusu gibi belirli niteliklere sahip olması gerekir. Bunlar zihinsel yetenekler olup, parayla satın alınamaz. Bu sebepten her sermaye sahibinin bu yeteneklere sahip olduğunu düşünmek yanıltıcı olur. Asıl önemli olan bu özelliklere sahip kişilerin finansal olarak desteklenmesi ve onlara düşüncelerini gerçekleştirebilme imkanının verilmesidir. (Küçük, 2010: 40-41)

Girişimci, mal ve hizmet üretmek için riski üstlenen emek, sermaye ve doğal kaynakları bir araya getirerek bu üretim faktörlerini faaliyete geçiren kişi olarak tanımlanabilir. Girişimcinin asıl hedefi kar elde etmektir. Bununla birlikte başkalarının bakıp da göremediği

fırsatları görüp, risk alarak bunları iş fikrine dönüştürebilen kişiler girişimci olarak tanımlanabilir. (Tekin, 2009: 3)

Herhangi bir girişim sonucu kazanılan paranın tek başına girişimcinin ölçütü olarak değerlendirilmemesi gerekir. Zira başarılı bir girişimci, ekonomik değerler oluşturarak para kazanan kişilerdir. Bir girişimcide yönetim ve liderlik özellikleri olduktan sonra para ikinci plana itilir ve nasıl olsa kazanılır. (Çelik ve Akgemci, 2007: 17)

İşletme kurulabilmesinde girişimcinin rolü ne kadar büyükse, işletmenin devamının sağlanmasında da girişimcinin rolü o kadar büyüktür. İşletme faaliyetlerini hesaplı ve ölçülü bir biçimde sürdürebilmek girişimcinin ilgi alanında iken, yeni iş olanakları, yatırımlar ve açılım yapmada yine girişimcinin gerçekleştirmesi gereken işlemlerdir. (Küçük, 2005: 43)

Türkiye’de yönetici, yatırımcı, işveren, patron, esnaf ve girişimci kavramları birbiriyle karıştırılmakta, açık ve kesin tanımlarının bilinmemesinden dolayı da bu kavramlar birbirinin yerine kullanılmaktadır. En çok karıştırılan yönetici ve girişimci arasındaki farkları açıklamak gerekirse; (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 12-13)

- Yönetici geçmişte, girişimci gelecekte yaşar.
- Yönetici düzen kurar, girişimci kontrol eder.
- Yönetici mevcut durumun devamını ister, girişimci ise yenilikçidir.
- Yönetici problemleri fark eder, girişimci fırsat kovalar.
- Yönetici ev alır, girişimci ev yapar ve sonraki evi planlar.
- Yönetici, girişimcinin arkasından ortalığı toparlayan kişidir.

- Yönetici olmazsa işler yürümez, girişimci olmazsa yenilik olmaz.

Girişimcilerde kendi içinde statik ve dinamik olmak üzere ikiye ayrılırlar. Dinamik girişimciler; yeni buluşlar ile bu buluşları üretim faktörlerinin içine entegre ederek maliyetleri düşüren ve büyük kazançlar elde eden kişilerdir. Statik girişimciler ise; dinamik girişimcilerin çevresinde bulunan ve onların bulmuş olduğu yenilikleri uygulamakla yetinen kişilerdir. (Erdoğan, 2009:8)

Girişimci kavramı her meslek gurubuna göre farklı biçimlerde ifade edilmektedir. Bu meslek guruplarından bir tanesi olan ekonomistlere göre girişimci; üretim unsurlarını oluşturan kaynakları verimli kullanmak şartıyla üretim yapıp sonucunda para kazanan kişi olarak ifade edilirken, bir sanayici veya bir işadamı için girişimci; gözü kara bir yatırımcı, hırslı ve tutkulu bir rakip, bir müşteri veya bir işbirlikçi olarak ifade edilebilir. Bir ticaret adamı için ise; yatırım yapıp, risk alan, rekabet ederek para elde eden kişi olarak tanımlanmaktadır. Bir psikolog için ise; bir şeye sahip olmak, bir şeye ulaşmak, bir şeyi denemek, diğerlerinin elindeki gücü paylaşmayı arzu eden yüksek motivasyonlu kişiler girişimcidirler. (Kılıç vd., 2012: 424)

Girişimciliğe ait yapılan tanımlarda yenilik yapma özelliğinden bahsedilmesine rağmen hala girişimci denince akla ilk gelen iş sahipleri ve özellikle yeni şirket kuran kişiler gelmektedir. Bu anlaşılma sadece halk arasında değil, ekonomik politikalarda bile kendini göstermektedir. (Çetindamar, 2002: 33)

Girişimci ruhuna sahip kişilerin en belirgin özelliklerinden birisi de başarı isteklerinin yüksek olmasıdır. Girişimcilik ruhuna sahip

insanlar, rutin ve bayağı işlerden pek hoşlanmazlar ve her zaman yeni fikirler ve yeni bir şey üretme arzusu içindedirler. (Çelik ve Akgemci, 2007: 18)

Her ne kadar girişimci kavramı yönetici, lider, profesyonel olma, yatırımcı vb. kavramlarla karıştırılsa da aslında girişimcinin genlerinde bunların hepsinin veya en azından birkaç özelliğın bir arada olması gerekmektedir. Aslına bakılacak olursa girişimci olmak için bir eğitim almanın da faydası olmayabilir. Bunun örneklerine de ülkemizde sıklıkla karşılaşmaktayız. Girişimci için yapılan tanımlar farklılık gösterse de aslında temel konularda bir birliktelik söz konusu olmuştur. Bu birliktelik ise yeni iş kurma, fikir üretme ve uygulama, fırsatları değerlendirme, risk alma ve yaratıcı özelliklerdir.

1.3. Girişimcilik Kavramı

Küreselleşmenin arttığı ve rekabetin yoğunlaştığı günümüzde her ülke kendi ekonomik sorunlarıyla uğraşmaktadır. İşsizlik bu sorunların başında yer almaktadır. Ancak, işsizlik sorununu araştıran yetkililer, ABD’nde oluşturulan istihdamda girişimciliğın azımsanamayacak kadar etkisinin olduğunu görmüşlerdir. (TÜSİAD, 2002)

İlk kez 18. yüzyılın başında Fransız ekonomist Richard Cantillon tarafından girişimcilik: “henüz belirginleşmemiş bir bedelle satmak üzere üretim girdilerini ve hizmetlerini bugünden satın alan ve üreten kişi” olarak tanımlanmıştır. (Erdoğan, 2009: 6) Ancak; Cantillon’un tanımını yetersiz bulan Schumpeter girişimciliğı farklı açıdan ele alarak tanımlamış ve girişimcilik tanımının özünü yenilik (innovation) kavramının oluşturduğunu öne sürmüştür. Schumpeter’e göre girişimci; (Döm, 2006: 5)

- Yeni ürünler (mal veya hizmet),
- Yeni metodlar geliştirme,
- Yeni pazarlar bulma,
- Yeni hammadde, yarı mamul arz kaynakları bulma ya da
- Yeni bir organizasyon yapısı oluşturma gibi, işletme açısından yeni kombinasyonlar yaratarak mevcut ekonomik düzeni yıkan kişidir. Bunu da yıkıcı girişimcilik olarak tarif etmektedir.

Girişimciliği, liderlik ve takım çalışması, örgütsel yaratıcılık, fırsatçılık, yenilik, risk alma, kaynak sağlama gibi açılardan ele alan araştırmalar da mevcuttur. Bu farklı bakış açıları, girişimciliği pek çok kişilik özelliğinin birleşimiyle ortaya çıkan bir faaliyet biçimi olduğunu ileri sürer. Girişimcilik, insanoğlunun avcılık ve toplayıcılık devrine son verip, üretime başlamasıyla birlikte ilk şekillerini oluşturmaya başlamıştır. Üretime geçişten sonra yerel olsa dahi maden devrinin başlamasıyla bu günkü anlamda olmasa bile iş yerlerinin kurulması neticesinde ticari hayat da başlamış; tunç devrinde şehir devletleri kurulmuş ve ticaret yerel olmaktan çıkıp şehirlerarasına yayılmıştır (Kara, t.y.: 466)

Girişimcilik doğuştan gelen bir özellik midir, yoksa sonradan öğrenilebilen bir özellik midir? Bu sorunun cevabı her ikisinin de etkisinin olduğu yönündedir. Sadece doğuştan gelen özelliklerle iyi bir girişimci olunamaz ve tüm hayatımızın her alanında etkisi olan eğitim de tek başına başarılı bir girişimci olmada yeterli değildir. İnsanlar sahip oldukları özellikleri eğitim ile geliştirerek başarılı girişimci olma şanslarını arttıırırlar. (Karadal, 2014: 31)

Girişimcilerin günümüz toplumlarındaki önemi, ardı arkası kesilmeyen yenilikleri yapabilme yetisiyle doğru orantılı olarak artmaktadır. Kıt kaynakların olduğu dünyamızda yeniliklere ihtiyaç duyulmakta ve bu ihtiyaçları karşılayabilmek için de girişimcilerin önemi artmaktadır.

İnsan, beden ve ruh olarak iki ayrılmaz unsurdan oluşur. Biri olmadan diğeri de olamaz. Girişimcilik alanı da bunun gibidir. Mesleki ve teknik eğitim “beden”i oluştururken, girişimcilik faaliyetleri ise “ruh”u oluşturur. Başarı için, çoğu zaman bu iki faktör birbirine bağlıdır.(Dolgun, 2003: iv)

Aşağıdaki Tablo 1.1’de geçmişten günümüze kadar birçok tanımı yapılan girişimciliğın farklı bilim adamlarına göre tanımları yer almaktadır.

Yıl	Bilim Adamı	Girişimciliğın Tanımı
1725	Richard Cantillon	Riskleri üstlenerek, sermaye birikimi sağlama sürecidir.
1797	Beaudeau	Planlama, yönetme, organize etme ve riskleri üstlenme sürecidir.
1803	Jean Baptiste Say	Kazançlarının sermaye kazançlarından ayrılmasıdır.
1876	Francis Walker	Yönetsel yeteneklerini kullanarak kar sağlayan kişiyle sermaye sağlayan ve faiz alan kişi arasındaki ayrımın yapılmasıdır.

1934/1950	Joseph Schumpeter	Girişimcilik, yenilikçiliktir. Girişimcilik, yeni ürünlerden ve yeni enerji kaynaklarından yararlanarak endüstriyi tekrar organize etmek ve bir icadı kullanarak ya da daha genel olarak yeni ve hiç denenmemiş teknolojik olasılıkları kullanarak eskiyi yeni bir şekilde kullanıp ürün modelinde bir devrim yapmaktır.
1961	David Mc Clelland	Enerjik ve risk dolu ortam içerisinde hareket etme sürecidir.
1964	Peter Drucker	Fırsatların maksimize edilmesidir.
1975	Albert Shapero	Bazı sosyo ekonomik mekanizmaların organize edilerek insiyatif alınması ve başarısızlık riskinin kabullenilmesidir.
1980	Karl Vesper	İşadamlarını, ekonomistleri, psikologları ve politikacıları içeren bir olgudur.
1983	Gifford Pinchot	Yeni bir organizasyon kurmadır.
1985	Robert Hisrich	Parasal ve kişisel tatmin karşılığında finansal, psikolojik ve sosyal riskleri üstlenerek, gerekli zaman ve çabayı harcayıp farklı değerde mal ve hizmet yaratma sürecidir.

Tablo 1.1: Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi (Korkmaz, 2012: 210-211)

Girişimcilik işletmeyi kurma ve onun işletilmesini sağlama olarak açıklanacağı gibi, ekonomik mal ve hizmet üretmeyi tasarlayarak fiziki bir örgüt oluşturma, bunun neticesinde kazanılan parayla da yaşamını idame ettirme de girişimcilik kavramı içinde irdelenebilir. (Akdemir, 2008: 23) Girişimcilik, risk üstlenme becerisinin yanında, çalışanlara

garanti edilen ücretin ödenmesini mümkün kılacak yeterli sermayeye sahip olma koşulunu da gerektirmektedir. Girişimsel faaliyetler, bir anlamda risk ve belirsizlik üstlenmenin ödülü olan karın yanında, prestij ve iş tatminiyle de ödüllendirilir. (Doğan, 2010: 25)

Günümüzde girişimcilik ülke ekonomileri için çok önemli olup, bu işi yapan girişimciler ise iş hayatının lokomotifi olarak kabul edilir. Bir iş fikrine sahip olarak, pazardaki fırsatları değerlendirip, mal ve hizmet üretmek maksadıyla üretim faktörleri bir araya getirilip bu işin işletilmesiyle ilgili faaliyetler girişimcilik adı altında tanımlanabilir. (Tekin, 2009: 4) Özellikle küçük girişimsel firmaların yenilik faaliyetlerinde sürükleyici bir lokomotif görevi yürüttüğü görülmektedir. Çünkü girişimsel küçük firmalar bilginin diğer firmalara, diğer sektörlere ve diğer bölgelere taşınmasına ve yayılmasına yardımcı olan mekanizmalardan biridir. Dolayısıyla girişimcilik faaliyetleri bilginin yayılmasını kolaylaştırıp, ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır. Girişimcilik faaliyetleri bir toplumun gelir seviyesini belirleyen en önemli faktörlerden biri olmasına rağmen, bununla birlikte girişimcilik sadece bir toplumun gelir seviyesini anlatmamakta ve bunun yanında da değişimi harekete geçiren güç olarak kendini göstermektedir. (Kahya ve İmamoğlu, 2013: 2)

Girişimcilik yapıcı olabileceği gibi yıkıcı da olabilir. Organize suç örgütleri kurma ve rant peşinde koşma gibi durumlarda ekonomiye sekte vuran hale gelir ki bu da girişimciliğin yıkıcı gücü olarak tarif edilir. (Gürol, 2006: 6)

Günümüzde daha çok risk alma, yenilikleri yakalama, fırsatları değerlendirme ve bunları hayata geçirme süreci olarak tanımlanan

girişimcilik, geçmişte daha çok kâr amacı ile kendi işini kurma ve büyüme olarak tanımlanmaktaydı. (Bozkurt, 2011: 5)

Girişimcilik, uygulamada hiç olan bir şeyden değeri olan bir şey yaratabilmek için fırsatların arkasından gidilmesidir. Girişimcilik, kişisel tatmin, bağımsızlık ve finansal getiri sağlamak için yeni bir işin başlatılması ve bu işle ilgili risk ve kazançların kabul edilmesi sürecidir. (Erdoğan, 2009: 5-6)

Girişimciliğin son zamanlarda popüler olmasının başlıca sebepleri arasında: (TÜSİAD, 2002)

- İstihdam sorunu
- Değişen ekonomik yapı
- Ekonomi ve işletme dünyasındaki gelişmeler ve girişimciliğin genel kabulü olduğunu söyleyebiliriz.

Aslında girişimciliğe değeri katan yargı, maddi ve manevi statüsünü arttırarak para kazanmak değil, ekonomik değeri katabilmektir. Aksi takdirde köşeyi dönmek veya her ne şekilde olursa olsun para kazanmayı amaç edinmek girişimciliğe vurulabilecek en büyük darbedir. Ekonomik bir değeri katmadan başkaları tarafından yaratılan ekonomik değeri kendi tarafına aktarmanın adı girişimcilik olmamalıdır. Girişimciliğin de kuralları olduğu, yazılı olmayan bu kuralların toplumdaki girişimcilik kùltüründen kaynaklandığı unutulmamalıdır. (Mùftüoėlu ve Durukan, 2004: 6-7)

Girişimcilik, geri kalmış ekonomilerde yapılanmanın, gelişmekte olan ùlkelerde kalkınmanın, gelişmiş ekonomilerde ise dinamizmin ve refah yaratmanın yapı taşıdır. (İşcan ve Kaygın, 2011: 277) Girişimcilik, yeni şeyleri araştırarak kurulu dengeyi rahatsız etme

fonksiyonuna ve ortaya çıkan dengesizlik sonucunda da buna tepki verme fonksiyonuna sahiptir. (Doğan, 2010: 25)

1.4 Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları

Türkiye’de ve Dünya’da her yıl binlerce işletme kurulmakta bunların bir kısmı başarılı olabilmekte, bir kısmı da başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Girişimci olmanın maddi ve maddi olmayan bir takım avantaj ve dezavantajları vardır. Girişimciliğe etki eden avantaj ve dezavantajlar aşağıda açıklanmaktadır.

1.4.1 Girişimciliğin Avantajları

Girişimciliğin avantajları şunlardır: (Döm, 2006: 32-33)

- **Bağımsızlık:** Kendi işinin sahibi olma ya da patron olmak kendi işini kurmak için en büyük gerekçelerden birisidir. Kendi işinin kararlarını verebilmek ve özgür olma duygusu girişimcileri motive etmektedir.
- **Başarma Duygusu:** Kendi işini kuran girişimcilerin aldıkları karar veya faaliyetler sonucunda başarmanın verdiği haz ve kazanma güdüsü bireyleri kendi işini kurmaya yönlendirmektedir.
- **Saygınlık Elde Etme:** Girişimci kurduğu işletmenin sonucunda başarılı olabildiyse, çevresi ve kamuoyunun saygı ve hayranlığını kazanacak bu da girişimciyi tatmin edecektir.
- **Kâr Elde Etme:** Girişimciler için öncelikli amaç kâr elde etme isteği değilse de işletmeler kâr elde ettikçe girişimcilerin zenginlikleri artacaktır. Para başarı sonucunda elde edilen bir dönüttür.

- **Kişisel Gelişime Olan Katkısı:** Girişimci kurduğu işletmenin çeşitli kademelerinde görev aldıkça, kişisel becerilerinin gelişmesine ve kendi potansiyelinin ortaya çıkmasına imkan sağlayacaktır.

Ayrıca girişimciliğin yukarıda bahsedilen avantajlarının yanında, kurmuş olduğu işletmede çalışan insanların aileleri ve kendileri için iş ve aş vermeleri suretiyle aldıkları haz da avantaj olarak sayılabilir.

1.4.2 Girişimciliğin Dezavantajları

Yukarıda bahsedilen girişimciliğin avantajlarının yanında dezavantajları da mevcuttur. Girişimci olmanın dezavantajları ise şunlardır: (Döm, 2006: 33-34)

- Girişimciler kendi işlerinin patronu olarak görünseler de müşteri, yatırımcı ve devlete olan görevleri sebebiyle tam olarak serbest değildirler. Yasal işlemler ve vergileri zamanında ödemeleri sebebiyle devlete, talepleri karşılama suretiyle müşteriye ve işletmeye yönelik talepleri karşılamak suretiyle de yatırımcıya karşı sorumlulukları vardır.
- Girişimciler, kaynaklarının sınırlı olması sebebiyle, hayalinin kurup yapmak istedikleri büyük projeleri hayata geçirmekten vazgeçmek zorunda kalırlar.
- İşletmenin faaliyetlerini devam ettirebilmesi ve hayatta kalabilecek kadar para kazanabilme garantisinin olmaması nedeniyle girişimciler yüksek düzeyde iş stresi yaşamaktadırlar.
- İşletmenin kuruluş aşamasında gününün tamamını neredeyse iş ile geçiren girişimci, tüm enerjisini işletmenin başında harcadığından eşine ve çocuklarına yeterli zamanı ayıramaz.

Dolayısıyla iş ile yatıp iş ile kalkan girişimcinin aile ve sosyal yaşamı olumsuz yönde etkilenir.

- Girişimci, başarıya ulaşmadan önce birçok defa başarısızlıkla karşılaşır. Uzun çabalar sonucunda başarısız olan girişimci, hem psikolojik hem de finansal anlamda çok büyük zorluklarla baş etmek durumunda kalır. Başarısızlıklar sonucunda yeniden kendine olan güveni kazanmak ve finansal açıdan ayakta kalabilmek yüksek bir motivasyon gerektirir.
- Çalışma temposunun yüksek olması, stres ve motivasyonu yüksek düzeyde tutmak bazı fiziksel problemleri de beraberinde getirmektedir. Sırt ve bel ağrıları, hazımsızlık, ülser, uykusuzluk ve baş ağrıları gibi psikosomatik hastalıklar bunlardan bazılarıdır.
- Yeni ve riskli işe girme, ailenin onaylamadığı iş alanları tercih etme ya da başarısızlığın oluşturacağı stres aile yapısını olumsuz etkilemekte ve bu yüzden de boşanmalar artmaktadır.

1.2. Dünya’da Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Dünya’da girişimcilik başlangıçta insanların kendi sermayeleriyle iş kurması olarak algılanırken, Adam Smith ve İngiliz klasik iktisatçıları girişimcilere oldukça önemsiz bir rol vermiştir. (Küçük, 2005: 32) Adam Smith, ulusların zenginliği adlı eserinde kapitalizm kavramını karşılaştırmalı ve ilk olarak ele almış ve kapitalisti; toprak, işgücü ve sermaye olan temel kaynakları başarılı bir endüstriyel girişimde birleştiren mülkiyet sahibi olarak belirtir. (Bilge ve Bal, 2012: 132) Klasik iktisatçılar girişimciyi, yönetici veya lider olarak değil sermaye sağlayan kişi olarak görmüşlerdir. Ne üretirsem satarım ilkesi neticesinde arz fonksiyonu önemli sayıldığından, talebin

ön plana çıktığı bir girişimcilik türü oluşturulamamıştır. (Küçük, 2005: 32-33) Klasik iktisat anlayışına göre, girişimciliğin ortaya çıkmasına neden olan temel güdü olarak bireysel çıkarların üst seviyeye çıkarılması gösterilmektedir. Yani ekonomik olarak fayda sağlama ve kar elde etme isteği girişimciliğin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. (Kahya ve İmamoğlu, 2013: 4) Sanayileşme ile birlikte girişimciliğin nitelikleri değişmiş, bu değişimin sonucunda da girişimcinin ekonomik değeri ve toplumdaki değeri artmıştır. Tüm bu gelişmeler sonucunda da girişimcilik bir üretim faktörü olarak kabul edilmeye başlanmıştır. (Çelik Akgemci, 2007: 23)

Küreselleşen dünya ekonomilerinde girişimcilik, ülke kalkınmasında giderek önem kazanmaktadır. Girişimcilerin değeri, kazandıkları büyük miktarlardaki paralarla değil, aksine oluşturdukları ekonomik değerlerle ölçülmektedir. Bir ülkenin kalkınması ve gelişmesi; ekonomik büyümeye katkı sağlayabilecek ve hızla değişen koşullara uyum sağlayabilme yetisine sahip girişimciler yetiştirebilmesine bağlıdır. (Mutlu, 2014: 2)

Geçmişten günümüze girişimcilik teorisine katkı sağlayan iktisatçılar incelendiğinde dört farklı dönemin yaşandığı görülmekte ve bu dönemlerde yaşayan iktisatçıların temsil ettiği düşünceler günümüzde halen çeşitli iktisatçılar tarafından savunulmakta ve geliştirilmektedir. 1860-1880 tarihleri arasındaki dönemde iktisatta yapılan çalışmalar paralelinde girişimcilik ile öznelcilik bir arada değerlendirilmiştir. 1890-1920 tarihleri arasındaki dönemde girişimcilik iktisat biliminde kabul görmüş ve girişimci iktisatta başlıca aktör olarak değerlendirilmiştir. Schumpeter ise bu görüşün en önemli

temsilcisi olarak dünyada iktisat alanında öne çıkmıştır. 1950-1970 tarihleri arasındaki dönemde ise girişimcinin özelliklerinin davranış bilimleri ile birlikte incelenmesini öneren teorisyenler ortaya çıkmıştır. 1980’li yıllardan itibaren girişimcilik yeni bir boyut kazanmıştır. Girişimciliğin istihdam yaratma ve ekonomik büyüme sağlamadaki rolü ispatlandığından girişimciliğe verilen önemin yeniden artmasına yol açmıştır. Günümüzde girişimcilik teorisi; girişimciliği yeni işletme kurma süreci, istihdam yaratma ve ekonomik büyüme sağlamada ekonomilerin başlıca itici gücü olarak vurgulamaktadır. (Topkaya, 2013: 51)

1.3. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de girişimciliğin Avrupa ülkeleri veya ABD kadar gelişmemesinin nedenleri arasında Cumhuriyet kurulmadan, Osmanlı Devleti zamanındaki düşünce ve politikaların etkisinin olduğu söylenebilir. Osmanlı Devleti zamanında Türkler tarım, hayvancılık, askerlik ve yönetim kadrolarında görev aldıklarından ve bu alanların o dönemde daha önemli olmasından kaynaklanan bir durum söz konusuydu. Bu alanların dışında kalan ticaretle uğraşma işi azınlıklara kalmış ve bu tebaanın batılı ülkelerle olan ilişkileri de onların bu alanda gelişmesine yol açmıştır. Bundan dolayıdır ki Osmanlı Devleti yıkılınca girişimcilik alanında Türklerin gelişme kat edebilmesi zaman almıştır. Konuyu bin yıllık süreçte değerlendirecek olursak aslında Türklerin yerleşik düzene geçmelerinden itibaren ticaret ve zanaatkarlık alanlarında, Selçuklular ve Osmanlı Devleti’nde duraklama dönemine kadar etkili olduğu görülebilir. Ancak, Osmanlı Devleti’nin duraklama dönemi ve sonrasında Türklerin ticaret dışı bırakıldığını ve bu yüzden

de girişimcilik konusu hakkında yeterince gelişme kaydedemediği anlaşılmaktadır. Osmanlı Devleti'nin son dönemleri ve İttihat ve Terakki döneminde Müslüman ve Türk ticaret adamı yapma prensibinin ön plana çıktığı ve desteklendiği görülmektedir. (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 11)

Osmanlı Devleti'nde girişimciliği teşvik eden bir yapı olarak ahilik teşkilatı olarak görünse de, bu yapı daha çok ahlaki ve insani değerler üzerinde durmuştur. Üretimin arttırılması ve yaygın ticaret konularının üzerine düşmemiş ve dolayısıyla bu günkü sanayinin gelişmesine de pek fazla katkısı olmamıştır. (Akdemir, 1996: 44)

Türkiye'de girişimciliği dört dönem halinde Cumhuriyet öncesi dönem, Cumhuriyet döneminin ilk yılları, 1950-1980 dönemi ve 1980 sonrası dönem olarak ele almak gerekir. Bunlardan ilki olan Cumhuriyet öncesi dönemin başlıca özelliği olan tarım ve hayvancılığın yarattığı olumsuzluklar, girişimciliğin gelişmesine engel olmuştur. Cumhuriyet döneminde ise, ulusal girişimci oluşturma çabası içine girilse de ekonomik krizler nedeniyle bu olay gerçekleştirilememiş ve devlet, gelişme ve istikrar için kendi eliyle bazı girişimlerde bulunmuştur. 1950-1980 döneminde ise, girişimcilik desteklenmiş ancak eskiden gelen tüccar zihniyeti veya üretim temelli ticaret, girişimciliğin gelişmesine engel olmuştur. 1980 sonrası dönemde ise ekonomi politikaları neticesinde girişimcilik ortamları gelişmiş ve Türk insanının başarılı bir girişimci olabileceği görülmeye başlanmıştır. (Küçük, 2005: 33-35)

Günümüzde ise ekonomik gelişmeler ve pazar koşullarına bağlı olarak Girişimcilik çeşitlerinin de arttığı görülmektedir. Belirli bir işten

ayrılanlar, teknik veya mesleki eğitim almış kişiler, ek gelir almayı hedefleyen emekliler, ev kadınları ve gelir sağlamak zorunda olan kişiler vb. bulundukları konum itibariyle bu özelliklerden bir veya birkaçına sahip olduklarında girişimci faaliyetlerinde bulunabilmektedirler. (Tekin, 2009: 11-12)

Türkiye’de birçok insan girişimci özelliklerine sahip olduğu halde yeterli finansman ve olanak bulamadığı için bu alanda kendilerini gösterememektedir. Bununla birlikte Türkiye’de de gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bu iki koşulun (finans ve girişimci) bir araya gelmesini beklemeden, fon sağlayıcılardan girişimcilik özelliklerine sahip kimselere fon aktarımının yapılması gerekmektedir. Artık, Türkiye’de bulunan gençler de girişimcilik ve işadamlığını meslek olarak tercih etmeye başlamıştır. (Çelik ve Akgemci, 2007: 23) Bu duruma rağmen hala genç kitlenin içerisinde devlette çalışma güdüsü olan bir genç kesim de göz ardı edilmemelidir. (Akdemir, 1996: 64) Ancak, her ne olursa olsun gençlerin sağlıklı gelişebilmesi için girişimciliğin her ne pahasına olursa olsun para kazanmak olmadığı, yarattığı ekonomik değer sonucunda para kazanmanın asıl hedef olmadığı vurgulanması gereken en önemli husustur. (Çelik ve Akgemci, 2007: 23)

Küresel Girişimcilik Platformu tarafından (GEM 2010) yapılan son dönem çalışmasında ise, Türkiye, Letonya, Singapur, Çin ve Kolombiya ile birlikte kendi bölgelerinde diğer ekonomilere göre yüksek girişimcilik büyümesi gösterdiğini tespit etmiştir. Bu ve benzeri araştırmaların gösterdiği üzere, Türkiye girişimcilik açısından pozitif yönlü bir seyir içerisinde bulunmaktadır. Ancak, gelişmiş ülkelerin düzeyini yakalayabilmek için gerçekleştirilmesi gereken öncelikli

konu, işsizlik sorunu olarak görünmektedir. Çünkü işsizliğin azaldığı bir ekonomi; üretimin arttığı buna bağlı olarak ekonomideki arz ve talep dengesinin gerçekleştirildiği, fiyatların yatay düzeylerde seyrettiği bir yapı oluşturur. (Canbaz vd., 2013: 235)

Dünya'nın en yüksek girişimcilik eğilimi ve yeteneğine sahip milletler arasında Türkler yer almaktadır. Hem yurtdışında hem de yurt içinde çok başarılı Türk girişimciler olmasına rağmen bu potansiyelden hala yararlanamadığımız görülmektedir. Ancak, var olan bu potansiyelimizi ortaya çıkarabilmemiz için ülkemizde ki faiz ve enflasyonun belirli bir düzeye indirilmesi, teşvik ve kredilerin arttırılması, girişimcilik ile ilgili mevzuat ve düzenlemelerin yapılması, genç girişimcilere teşvik verilmesi ve ödül sistemi kurulması gibi birtakım düzenlemelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir. (Tekin, 2009: 7)

1.4.Girişimciliğin Önemi

Girişimci ve girişimcilik kavramları, bireysel ve toplumsal anlamda refah, yenilik ve istihdamla birlikte anıldığı için uzun yıllardır farklı grupların ilgisini çekerek literatürde hatırı sayılır şekilde ele alınmıştır. Ekonomi, yönetim, sosyoloji ve psikoloji gibi farklı disiplinler tarafından ele alınan kavrama her disiplin, kendi yönelimi gereğince anlamlar yüklemiştir. (Kahya ve İmamoğlu, 2013: 3) Girişimciliğin son zamanlarda bu denli önemli olmasının sebepleri arasında; istihdam sorununun artması, değişen ekonomik yapı ve ekonomi ve işletme alanlarındaki gelişmelerle birlikte girişimciliğin genel kabulü sayılabilir. Küresel Girişimcilik Platformu (Global Entrepreneurship Monitor - GEM) tarafından 29 ülkede yapılan

araştırmaya göre de yüksek girişimcilik faaliyeti olan ülkelerin ekonomik büyümenin üzerinde gelişme gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır. (Çetindamar, 2002: 40)

İş kurmaya hevesli olan, başarısızlıklardan yılmayan, güven duygusu tam ve kararlı olan, riski yönetebilen, yaratıcı, değişimi fırsat olarak gören, belirsizliğe karşı toleranslı olabilen, detaylara önem veren ve mükemmeliyetçi, özellikleri bünyesinde bulunduran girişimci şu işlevleri ifa eder: (Kara, t.y., 468-469)

- Yeni ürünler ortaya çıkarmak ya da bilinen ürünlerin niteliğini değiştirmek,
- Yeni üretim yöntemleri geliştirip uygulamak,
- Endüstride yeni ve gelişmiş örgütlenmelere gitmek,
- Yeni pazarlara açılmak,
- Yeni girdi kaynakları bulmak,
- Yönetim ve çalışanlar arasındaki ilişkileri artırmak
- İşletme ile kamu ve devlet arasındaki ilişkileri geliştirmek

Girişimcilik ve girişimciliğin desteklenmesi gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerin temel politikası haline gelmiştir. Bu bağlamda gençleri girişimci olmaya yönlendirmek için üniversite düzeyinde girişimcilik dersleri verilmeye başlanmış ve müfredatlara girişimcilik dersleri dahil edilmiştir. Girişimciliğin bu denli önemli olmasının altında yatan gerçekler ise ekonomik büyüme ve işsizlikle birlikte rekabet ortamı, toplum menfaatleri ve bireysel menfaatler gelmektedir. (Döm, 2006: 30-32)

Serbest pazar ekonomisinin olmazsa olmazlarından olan girişimciliğin önemi aşağıdaki şekilde sıralanabilir: (Tekin, 2009: 5-7)

- Girişimciliğin önemli bir ivme kazanması için pazarda rekabetin bulunması şarttır. Ancak, piyasada bu rekabetin olabilmesi için ise devletin ekonomiden elini çekerek özelleştirmeye yönelmesi, yasalar çıkarması, kredi ve teşvik vererek girişimcileri desteklemesi gerekmektedir.
- Kamuda çalışanların kendi işini kurabilmeleri sağlanarak bu konuda kamu çalışanlarına destek verilmelidir.
- Araştırma kurumları, üniversiteler ve AR-GE kuruluşlarının ürettikleri projeleri hayata geçirecek kişiler yine girişimcilerdir.
- İşsizlikle mücadelenin en etkin yolu, kişilerin potansiyel ve yeteneklerine dayalı olarak kendi işlerini kurmayı sağlamak olmalıdır. Eskiden olduğu gibi kamu tarafından yapılan yatırımlar artık yeterli olmamaktadır.
- İşsizliğe bağlı olarak ortaya çıkan gelir yetmezliği sorunu da ancak girişimciliğin gelişmesi ve yaygınlaşması ile azalabilecektir.
- Ülkemizde ki genç nüfusun ekonomik bir güç haline dönüşmesi yine girişimcilikle sağlanabilecek ve bunu yaptığımız takdirde Türkiye'nin ekonomik büyümesi ve dünya ile rekabeti sağlanabilecektir.

Yeni kurulan işletmeler genelde küçük ölçekli işletmeler olduğundan bu işletmelerin üretim ve istihdam alanındaki katkıları büyük işletmelerin gölgesinde kalmıştır. Ancak, günümüzde küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ) esnek ve değişimlere açık yapıları ile büyük işletmelere nazaran daha çok istihdam ve üretkenlik oluşturabilecekleri düşünülmektedir. Buna en güzel örnek Microsoft

firmasının kurucusu olan Bill Gates'tir. 1980 yılında 38 işçi ve 8 milyon dolara yakın geliri olan bu firma 1997 yılında 21000 işçi ve 15 milyar dolar satışla dünyanın sayılı firmaları arasına girmiştir. Burada önemli olan ekonomide istihdam ve büyümeyi sağlayan dinamizmin sağlanmasıdır. (Çetindamar, 2002: 41-42) Özellikle gelişmekte olan ülkelerde uzun vadeli başarı, büyük ölçüde küçük girişimcilerin artışına dayalıdır. Kültürel değerlerin, sosyal varlığın ve sivil toplumun olmadığı, güven duygusunu ortaya çıkaran ve destekleyen çabalar olmadığı sürece girişimci çabalar, elbette başarısızlığa uğrayacaktır (Ceyalan ve Demircan, t.y., 3)

OECD'nin girişimciliğin yaygınlaşması için tavsiye ettiği politikalar şunlardır: (Döm, 2006: 45)

- Girişimci iş ortamını destekleyecek istikrarlı makro ekonomik politikalar ve çevresel koşulları oluşturmak
- KOBİ'lere orantısız olarak yüklenen maliyetlerin ve idari düzenlemelerin kolaylaştırılması ya da azaltılmasını sağlamak
- Eğitim yolu ile girişimci toplum ve girişimcilik kültürü oluşturmak
- Girişimciliğin ilerletilmesi anlayışını oluşturarak, bölgesel kalkınmayı sağlamak
- KOBİ'lerin ve girişimciliği destekleme programlarının ölçülebilir ve gerçekçi sonuçlar üretmesini sağlamak
- Politikacıların analitik temelli ve vakalara dayalı politika üretmelerini sağlamak

Ekonomik gelişmede etkisini gösteren girişimciliğin, makro ve mikro düzeydeki etkisi Tablo 1.2'de gösterilmiştir.

Tablo 1.2: Girişimciliğin Ekonomik Gelişmedeki Rolü ve Önemi

	Süreç	Sonuç
Kişisel Düzey	Beceriler, Kaynaklar, Motivasyon, İstekler	Başarı, Gelişim, Gelir, Tatmin
Firma Düzeyi	Beceriler, Kaynaklar, Motivasyon, İstekler	İstihdam, Yeni kaynakların ekonomiye girişi
Ülke Düzeyi	Beceriler, Kaynaklar, Motivasyon, İstekler	Yeni teknoloji, ürün, servis, arz ve talebin artması, Ekonomik Büyüme

Kaynak: Doğan, 2010: 44

1.5.Girişimciliğin Temel Fonksiyonları

Hem ekonomik yaşamın canlanması hem de toplumun gelişimi ağıısından girişimcilik, önemli bir fonksiyona sahiptir. Çağdaş toplumlarda girişimcinin temel fonksiyonu, ardı arkası kesilmeyen yenilikleri gerçekteştirmektir. Bu kapsamda, girişimciye atfedilen “yenilikçi” nitelemesi; yeni hammadde veya benzeri maddelerin kaynağının bulunması, piyasaya yeni ürünlerin sunulması, yeni pazarlar elde etme, yeni bir üretim tekniğinden yararlanma ve yeni

organizasyonlar kurulmasının gerçekleştirilmesi hususlarını kapsamaktadır. (Doğın, 2013: 43)

Girişimci her alanda yeniliği başlatan kişi olduğundan bu yeniliklerin devamı da yine onun karar ve uygulamaları sonucunda geręekleřebilecektir. Çağdaş bir girişimcinin yerine getirmesi beklenen davranışlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir. (Çelik ve Akgemci, 2007: 16-17)

- *Yeni mal veya hizmet üretmek veya var olan malın kalitesini yükseltmek:* Bu fonksiyonu geręekleřtirebilen girişimciler öncü olmaları nedeniyle yüksek gelir elde edebilirler.
- *Yeni üretim yöntemleri geliştirme ve uygulayabilme yeteneği:* Girişimciler her zaman yeni bir mal veya hizmet üretmek yerine var olan bir mal veya hizmetin sunuş biçimini değiştirerek yüksek gelir elde edebilirler.
- *Yeni organizasyonlar kurmak:* Girişimcilerin belirli bir örgütlenmeye giderek gerek örgütsel gerekse çevresel yapıyı değiştirmeleri suretiyle piyasaya hakim duruma gelebilir ve kazançlarını yüksek düzeylere çıkarabilirler.
- *Yeni pazarlara ulaşmak:* Girişimcilerin belki de ülke için en önemli fonksiyonlarından olan, ülke içi ve dışında yeni pazarlar bularak pazar paylarını genişletmeleri yine yüksek kazanç sağlamaları için olmazsa olmazlardandır.
- *Hammadde ve benzeri maddelerin sağlanabileceği yeni kaynaklar bulmak:* Ülke içi veya dışında hammadde kaynaklarını bulup denetim altına alabilen girişimciler rakiplerine oranla daha büyük kar elde ederler.

1.6.Girişimciliğe Etki Eden Faktörler

Girişimciliğe etki yapan faktörler üzerine çalışan uluslar arası kuruluşlardan, Babson College ile London School of Economics tarafından oluşturulan Küresel Girişimcilik Platformu'nun yaptığı çalışmaya göre girişimciliği etkileyen unsurları temel olarak iki boyutta toplanmaktadır: (Canbaz vd., 2013: 233)

- *lke alt yapısı*: Ekonominin dışa açıklığı, devletin rolü, finans sektörünün etkinliği, teknoloji yoğunluğu, fiziksel alt yapı, yönetim becerileri, esnek işgücü pazarı, yasal kurumlar, ekonomik büyüme, sosyal, politik ve kültürel ortam
- *Girişimcilik alt yapısı*: Finans, devlet politikaları, devlet programları, eğitim, Ar-Ge transferi, ticari alt yapı, iç pazarın dışa açık olması, fiziksel alt yapı ve kültürel normlar

Yukarıda bahsedilen iki boyutun dışında da girişimcilik olgusunu etkileyen önemli faktörlerden bahsedilebilir. Bunlardan bazıları aile, evre ve devletin değer yargılarından oluşur. İnsanın çocukluğundan başlayan etkilenme süreci dış etkenlerin de etkisiyle girişimcilik özelliklerini daha fazla ön plana çıkarabilir. Ancak burada toplumda geçerli olan kültür özeliklerinin de ön planda tutulması gerektiği ve bunların bir sentez olarak doğal bir sürece bırakılması gerektiği de unutulmamalıdır. (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 19-21)

Birçok insanın aklında yeni bir iş fikrine sahip olmak yatarken bunları hayata geçirenlerin özelliklerine baktığımızda, diğer insanlara göre daha fazla girişimci özellikleri taşıdığı görülmektedir. Tabi ki bu özelliklerin oluşmasını sağlayan yani girişimciliğe etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden en önemlileri olan sosyal

faktörler, demografik faktörler, çevresel faktörler, eğitim ve teknolojik faktörler aşağıda belirtilen şekilde açıklanmıştır.

1.6.1.Sosyal Faktörler

Ekonomik faaliyetler bilgi toplumu öncesinde dış dünyadan ve sosyal ilişkilerden bağımsız olarak ele alınmaktaydı. Ancak, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmesiyle birlikte insan faktörü ön plana çıkmıştır. Geleneksel yöntem yaklaşımları insan faktörünü sayısal bir veri olarak değerlendirmiş, duygu, düşünce ve sosyal özellikleri göz ardı etmiştir. Polanyi (1944) kişinin ekonomisinin, onun sosyal ilişkilerinde gizli olduğunu iddia etmiştir. Bunun içindir ki, ekonomik faaliyetler örgütün dahil olduğu sosyal sistemden bağımsız olarak değerlendirilemez. (Karadal, 2014: 77-78)

Girişimcilik ve küçük ve orta boy işletmelerle ilgili birçok faktör toplumsal çevrenin sağladığı destekler tarafından belirlenmektedir. Siyasal iktidarın politikaları dolayısıyla girişimcilere ve KOBİ'lerin gelişmesine verdiği önem, bireylerin bağımsızlıklarına verdiği önem, girişimci ve KOBİ'lerin ülke içindeki gücü ve siyasi otorite tarafından desteklenip desteklenmediği bu faktörlerden bazılarıdır. (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 21)

Toplumdaki ahlaki değerler, çalışma geleneği de girişimcilik düzeylerini etkilemektedir. Rüşvet, kaçakçılık ve kolay yoldan zengin olmanın yaygın olduğu toplumlarda girişimcilik gelişmemektedir. (Döm, 2006: 36-37)

Sosyal faktörler içerisinde değerlendirebileceğimiz bir diğer faktör ise ailedir. Aile, çocuğun karakteri ve davranışı üzerinde birinci elden belirleyici bir etkidir. Ailenin sahip olduğu kendi değer, tutku

ve heyecanları doğal olarak çocuğa yansır. Çocuğun, birinci dereceden akrabalarına ait yaşantı örnekleri, onun bilinçaltında derin izler bırakmakta ve iktisadi ve sosyal beceriler kazanmasında etkili olmaktadır. Türkiye’de yapı araştırmaların birçoğunda girişimci olan kişilerin büyük bir çoğunluğun ailesinin de yine bir girişimci olduğu görülmektedir. Sonuç olarak bireyin ailesinin girişimciliğe destek vermesi, girişimci sayısının artmasında etkili olmaktadır. (Keleş vd., 2012: 110) Ailenin girişimci olmasının yanında, özellikle babanın kendi işine sahip olması, girişimciliği etkileyen önemli bir unsurdur. Hem erkek girişimcilerde hem de kadın girişimcilerde kendi işine sahip babalar girişimci için güçlü bir tetikleyici olarak karşımıza çıkmaktadır. (Kara, t.y., 469)

1.6.2.Demografik Faktörler

Ülkelerin sahip olduğu demografik özelliklerde girişimciliğe etki etmektedir. Örneğin genç nüfus oranı veya nüfus artış hızı yüksek olan ülkelerde girişimcilik olayları artarken; nüfusu yaşlı olan ülkelerde girişimcilik ve iş kurma olayları azalmaktadır. Türkiye bu açıdan genç ve dinamik bir nüfusa sahip olduğu için şanslı olurken, Avrupa yaşlı ve durağan nüfus yapısına sahip olduğu için girişimcilik ve iş kurma faaliyetleri açısından olumsuz etkilenmektedir. (Döm, 2006: 42) Girişimcilik kariyeri için 20’li yaşların uygun olduğu kabul edilmektedir. (Keleş vd., 2012: 111) Ancak, girişimcilik kariyerine başlama dönemi çoğunlukla 22-55 yaş arası olarak ortaya konulmuştur. Bu yaşlar dışında da, kariyere başlamak mümkün olmasına rağmen, girişimcilikte başarı için finansal desteğin yanında özellikle de yüksek enerji gerekli olmaktadır. (Kara, t.y., 470)

Ülkelerin nüfuslarının genç ya da ihtiyar olması, ailenin genişliği, kadınlara karşı tutum, dine ve iş hayatına yönelik tutumları girişimciliği etki eden faktörler olarak ortaya çıkacaktır. Ülke nüfusunda bulunan yaşlı nüfus risk almaktan kaçınırken, genç nüfus kariyerlerinin başlarında risk almaya ve dolayısıyla girişimciliğe karşı daha yatkın olmaktadır. Birçok ülke nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar, emek yoğun işlerde çalıştırılmakta ve dolayısıyla da nüfusun yarısının potansiyelinden yararlanamamaktadırlar. (Döm, 2006: 36)

1.6.3.Çevresel Faktörler

Piyasanın içinde bulunduğu çevrenin de etkisi azımsanmayacak kadar büyüktür. Çünkü birçok piyasada başlangıçta içinde bulunduğu şartlara uyum gösterebilmek ve şirketini ayakta tutabilmek için çok büyük çaba harcayan girişimci, diğer piyasalarda ise bu kadar girişimci özelliklerine ihtiyaç olmayabilir. (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 22)

Girişimciliği etkileyen çevresel faktörleri 3 grupta inceleyebiliriz (Erdoğan, 2009: 11-13)

- *Yerel Çevre:* Tüketiciler, çalışanlar, tedarikçiler, ortaklar ve yöneticilerin bulunduğu yerel çevrede girişimci; tüketicilere kaliteli, yeterli, ucuz ve zamanında mal ve hizmet sunmalı, yöneticilerine önem verip, yeteneklerini sergileyebilmelerine olanak sağlamalı, çalışanlarına adil bir ücret ve güvenli bir çalışma ortamı sunmalı, ortaklarıyla olan ilişkilerinde de güven vermelidir.
- *Ulusal Çevre:* Toplum, devlet, rakipler, finansal çevre, sendikalar, kurumlar ve medyanın bulunduğu ulusal çevre de

girişimci: istihdam yaratarak, devletine vergi vermeli, kurumları iyi tanımalı ve toplumun ihtiyaçlarına göre üretim yapmalıdır.

• *Uluslararası evre*: Uluslararası şletmeler, dış devletler, uluslar arısı birlikler ve uluslar arısı hukukun bulunduğu uluslararası çevrede girişimci; uluslararası hukuku öğrenerek coğrafi sınırların öneminin kalmadığı günümüzde yüksek kalitede ve düşük maliyette mal veya hizmet üreterek ihracata yönelmelidir.

1.6.4.Eğitim Faktörü

Girişimcilik eğitimine başlanıldığı ilk dönemlerde girişimcilik eğitimi küçük şletme faaliyetlerinin bir süreci olarak değerlendirilmekle birlikte bir işyeri satın alma ile büyüme ve yenilik ihtiyacı olarak da anlamlandırılmıştır. Ancak, daha sonra “küçük şletme” kavramından uzaklaşan girişimcilik gerçek anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Girişimciliğe bakış açısındaki farklılıklar, girişimcilik kavramının bağımsız bir disiplin olarak fark edilmesine olanak sağlayanın yanında girişimcilik eğitimi konusundaki çalışmaların da gündeme gelmesine zemin oluşturmuştur. (Yelkikalan vd., 2010: 53) Günümüzde girişimcilik öğretilir mi sorusunun yerini, ne öğretilmeli ve nasıl öğretilmeli sorularına bırakmıştır. Drucker, girişimciliği tanımlarken “girişimcilik mistik bir durum mudur? Girişimcilik bir sihir değildir, gizem değildir. Girişimcilik bir disiplindir ve herhangi bir disiplinde olduğu gibi öğrenilebilir” sözünü kullanmaktadır. (Bozkurt, 2011: 27)

Okur-yazar oranının artması ve meslek yüksekokulları ve üniversitelerde okutulmaya başlanan girişimcilik derslerinin etkisiyle

birlikte eğitim, girişimciliğin yaygınlaşmasında etkin rol oynamaktadır. Ayrıca, bilgisayar kullanımının yaygın olması da yine girişimciliğin yaygınlaşmasını sağlayacaktır. (Döm, 2006: 44) Ancak, halen girişimcilik eğitimi konusunda dünyanın gerisinde olduğumuz, 38 ülkede yapılan GEM araştırmasına göre; girişimcilik eğitimi konusunda Şili, Kolombiya ve Finlandiya gibi ülkelerde okulda girişimcilik eğitimi verilmesi %40'lı oranların üzerinde iken, Türkiye'de bu oran % 6'lar seviyesinde bulunmasıyla anlaşılmaktadır. (Bozkurt, 2011: 43)

Bilim ve teknolojidaki hızlı gelişmeler, bireye ve bireysel yeteneğe dayalı girişimciliği ön plana çıkarmıştır. Girişimcilerin yetişmesinde bir diğer önemli unsurun eğitim kurumları olduğu birçok gelişmiş ülkede kabul görmekte, hatta yükseköğrenim görmüş gençlere eğitime hazır girişimciler olarak bakılmakta ve eğitilmiş gençlerin birtakım avantajlara sahip olduğu vurgulanmaktadır. Yapılan araştırmalarda, sürekli değişen ve geçerliliğini kısa zamanda kaybeden bilgileri öğretmek yerine, bilinmeyenlerin keşfine yönelik eğitim kurumlarında yetişen bireylerin daha girişimci olduklarını görülmektedir. (Keleş vd., 2012: 110-111) Girişimcilik eğitimi, özellikle gençlerin girişimsel tutum ve davranışlarının oluşmasında yer alan önemli faktörlerin başında gelmektedir. Genel olarak verilen eğitimin gençlerin tutum ve gelecekle ilgili arzu ve hayalleri üzerindeki etkisinden dolayı potansiyel girişimcilerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi bakımından da bir gereksinim olarak son yıllarda önemi anlaşılmaya başlanmıştır. (Korkmaz, 2012: 211)

Her ne kadar girişimcilik eğitiminin açık bir tanımı olmasa da, amaç işletmelerin etkin bir şekilde oluşturulmasını teşvik etmektir.

Girişimcilik eğitiminin genel işletme ve ekonomi eğitimi ile karıştırılmaması gerekir. Bu eğitimlerin amacı yaratıcılığı, serbest meslek ve yeniliği yükseltmektir. (Bozkurt, 2011: 29)

1.6.5.Teknolojik Faktörler

Ülkelerin teknolojik altyapıları ve teknolojiadaki ilerlemeleri de girişimciliği etkilemektedir. şu an hemen hemen herkesin ulaşabildiği teknoloji ile artık küçük işletmeler bile büyük kazançlar sağlayabilmekte ve uluslararası iş olanaklarına da sahip olabilmektedirler. Teknolojik alt yapılarını kuran ülkeler gelişmekte ve uluslararası rekabette avantajlı konuma gelmektedirler. Ancak, teknolojik ilerlemesini gerçekleştirmeyen ülkelerin küçük işletmeleri ise hala daha çok emek ve katma değeri düşük işlerde faaliyet göstermektedirler. (Döm, 2006: 44)

Günümüzde yenilikler teknolojik olanaklar sayesinde vazgeçilmez bir itici güç olarak gelişmeye sebep olurlar. Bu sebepten dolayı artık girişimcilik anlayışlarının geleneksel tarzda yürütölmesi mümkün görünmemektedir. Teknoloji, insan gereksinimlerinin çok daha etkin şekilde karşılanması amacıyla örgütsel süreçlere bilginin uygulanmasıdır. Burada teknolojinin kolay ve hızlı kullanımı, kısa zamanda çok iş yapabilme ve kolay ulaşılabilirlik gibi olumlu yanlarından söz edilse de, teknolojinin gelişmesiyle birlikte bazı sektörler gerileyecek ve işgücü gereksinimleri azalacak ve işsizlik sorunu ortaya çıkacaktır.(Karadal, 2014: 165-168)

Teknolojik olanaklara sahip ülkeler ürettikleri mal veya hizmeti arz ve talebin yoğunluğuna göre tüm dünyaya ulaştırabilmektedirler. Girişimciliğe ait bir çok tanımda yenilik kavramından söz edilmekte ve

bu yeniliği hayata geçirebilmek için ise teknolojik imkanlardan yararlanmak gerekmektedir.

1.7.Girişimci Olmaya Sevk Eden Unsurlar

İnsanları girişimci olmaya sevk eden unsurları sıralayacak olursak; (Karadal, 2014: 26-28)

- Sosyal statü elde etmek
- Kariyer yapmak
- Kendini göstermek
- İnsanlığa hizmet etmek
- İstihdama katkı sağlamak
- Özgür çalışma arzusu
- Düşünce ve projelerini gerçekleştirebilmek
- Ekonomik güç kazanmak
- Finansal gücü kullanmak
- Başka çarelerinin olmayışı

2. GİRİŞİMCİ KİŞİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

2.1 Girişimci Kişilik

Girişimcilik tarihi incelendiğinde, konuya ilişkin araştırmaları Shapero (1982) sonrası ve Gartner (1989;1990) öncesi-sonrası olmak üzere üç önemli döneme ayırmak olanaklıdır. Bu dönemlerde öne çıkan temel özellikler, girişimci kişilik özellikleri, kişisel ve özgeçmiş özellikleri ve girişimcilik eğilimi biçiminde kendini göstermektedir. (Uygun vd., 2012: 146)

Girişimci kişilik bazı özelliklerin birleşimi olmasına rağmen girişimci kişi bu özelliklerin bazılarına daha çok önem verirken bazılarını önemsemeyebilir. İşletmelerin başarısına etki eden birçok farklı girişimci özelliği mevcuttur. Girişimde bulunmak kişisel farklılıklardan kaynaklanmasına rağmen, kişinin aktif bir girişimci olmasına da içinde yaşanılan olaylar neden olmaktadır. (Ceyalan ve Demircan, t.y., 5-6)

2.1.1 Girişimci Kişilik Kavramı

Mc Clelland'a göre bireylerin psikolojik ihtiyaçlarını üç ana başlıkta ele almak gerekir: (Dm, 2006: 25-26)

- Yakın ilişkiler, bağlar kurma ihtiyaı
- Güç elde etme ihtiyaı
- Başarma ihtiyaı

İnsanları belirli davranışlara iten de bu ihtiyaçlardır. Ancak, girişimci kişilik özelliklerini belirlemek için çalışmalar yapılırsa da bir takım metodolojik problemler söz konusudur. Bu problemlerden bazıları aşağıda belirtilmiştir. (Dm, 2006: 25-26)

- Kişilik zellikleri sabit olmadığından zamanla değişebilir
- Bu zellikleri tespit etmede sübjektif yargılar söz konusu olabilir
- Ölçümler kültürel ve çevresel etkileri reddetme eğilimindedir
- Eğitim ve öğrenmenin rolü genellikle göz ardı edilmektedir
- Sosyal ve demografik faktörlerin etkisi ihmal edilebilmektedir.

Girişimci kişilik yaratıcı kişilikten de izler taşır. Ancak, yaratıcı kişiler kar amacı gtmezler. Bu durum yaratıcı kişilere avantaj sağlarken, girişimci kişilerin böyle bir lüksü yoktur. Kişilik kavramı düşünüldüğünde girişimcilerin girişimci kişilik özelliklerine sahip

olmaları onlar için başarı garantisi değil, başarıya ulaşma noktasında olasılığı arttıran bir etkidir. (Erdoğan, 2009: 46-48)

Girişimci kişilik özellikleri kuşkusuz her birey için farklı özellik taşımaktadır. Bireylerin kişilik özelliklerini tespit etmek karmaşık olup, ölçme işleminin objektif olamaması bu işi zorlaştıran temel noktadır. Ancak her ne kadar objektif bir ölçüm yapılamayacağı düşünülse de genel kabul görmüş girişimci kişilik özellikleri de bulunmaktadır. (Döm, 2006: 25-26)

Bilgi toplumunun sürekli bitmeyen ihtiyaçlarına göre girişimci kişilik özellikleri her gün yeniden şekillenmektedir. Aslına bakılacak olursa girişimci kişilik özellikleri insanların kişisel özellikleriyle yakından ilişkili ve onun ayrılmaz bir parçasıdır. (Tekin, 1999: 25)

Girişimci olmak kişisel farklılıkların ortaya çıkardığı bir durum olabileceği gibi içinde yaşanılan yaşanılan çevre ve olaylarda bir kişinin girişimci olmasını etkileyebilir. İşletmelerin çoğunda başarısızlıkların sebebi olarak şirket sahiplerinin girişimci kişilik özelliklerine sahip olmaması veya girişimci olabilecek yeterlilikte bulunmayışlarının rolü büyüktür. Titiz girişimciyi; “girişimlerin başkalarının görmediği fırsatları görüp, bunları iş fikrine dönüştürebilmeleri ve risk almaya yetkin olmaları” şeklinde ifade ederek aslında bu iki faktörün dünyada değişmeyen girişimci özelliklerinden olduğundan da bahsetmektedir. (Erdoğan, 2009: 47-48)

Girişimcinin kim ve onu belirleyen özelliklerin ne olacağı, girişimcilik konusunda şimdiye kadar cevap verilmesi en zor soru olarak tarihte yerini almıştır. Hatten (1997), 1960’lı yılların başından itibaren başarılı girişimcilerin kimler olabileceğiyle ilgili çeşitli

Çalışmaların yapıldığını, ancak “30 yıllık bir araştırma sonucunun da gösterdiği gibi, bir işe girişmeden önce kimin başarılı bir girişimci olabileceğini gösteren kişilik özelliklerinin belirlenmesinin mümkün olmadığı” vurgulamaktadır. Sonuç olarak başarılı küçük işletme sahibi ve girişimcilerin her renk, şekil ve boyuttan gelebilecekleri herhangi bir geçmişten gelebileceklerinin kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak her ne kadar birçok farklı özellikteki insanlar girişimci olabilirken, girişimcilerin yine de benzer özellikleri de bulunmaktadır. (Gürol, 2006: 12-13)

Bir ülkede girişimciliğin istenilen düzeyde gelişip yaygınlaşmasının girişimci kişilik özellikleri ile yakın bir ilişki vardır. Gelişmiş ülkelerde girişimci kimliğin olumlu yönde etkilenmesinin sebebi olarak dünyadaki ekonomik oluşumu kendi istekleri doğrultusunda yönlendirebildikleri ve geliştirebildikleri yatmaktadır. Ancak özellikle gelişmekte olan ülkeler de risk alamama, atak olamama, pasif olma ve tembellik gibi kişilerin tutum ve davranışları girişimciliğin yeterince gelişmesine etki etmektedir. Girişimci kişilik yapısı girişimciyi diğer insanlardan ayıran niteliklere sahiptir. Girişimciler yeni fikirlerden ve bu fikirleri uygulamaktan zevk alırlar. Bununla birlikte bazı tip girişimciler ise emir almayı ve itaat etmekten hoşlanmaz ve daha çok meydan okuyucu bir kişilik özelliği taşırlar. Bu yüzden de girişimci kişilik tipleri çok çeşitli ve farklı olduğundan ortak bir girişimci kişilik özelliğinden bahsetmek pek de kolay olmamaktadır. (Tekin, 1999: 25-27)

2.1.2 Girişimci Kişiliğin Özellikleri

Literatürde başarılı bir girişimcinin kişilik özelliklerinden bir kısmı aşağıda sıralanmıştır. Bu özelliklere çalışkanlık, organizasyon kabiliyeti, denetim yeteneği, bilgi, çevresi ile barışık olma, azim, akılcılık, kararlılık ve sürekli kendini yenileme de eklenebilir. (Küçük, 2010: 41)

- Özgüven
- Kararlı olma
- İletişim becerileri
- Yeni fikirlere açık olma
- Vizyon sahibi olma
- İnsiyatif kullanabilme
- Güvenilirlik
- Olumlu düşünme
- Esneklik
- Risk alma

Ancak girişimciliğin tanımında olduğu gibi girişimci kişilik özelliklerinde de belirli bir rol veya tek bir girişimci profilinden bahsetmek mümkün değildir. Hisrich ve Peters (1998) gerçek girişimci profili diye bir şeyin olmadığı düşüncesiyle paralel bir düşünceye sahiptiler. (Gürol, 2006: 13)

Girişimcilik birtakım özelliklerin birleşimidir. Girişimci kişiler bu özelliklerin bazılarına daha fazla değeri verirken, diğer özellikleri önemsemeyebilir. Diğer bir deyişle girişimci kişilik özelliklerinin tamamı kişide baskın olmayabilir, yani her özelliğin girişimci kişiliğin

oluşmasına katkısı farklı ağırlıktadır. Bu özellikler içerisinde ön plana çıkan girişimci kişilik özellikleri bağımsızlık ihtiyacı, önsezi ve fırsatçılık, strese karşı dayanıklılık ve öz güven duygusudur. (Erdoğan, 2009: 50)

- *Bağımsızlık ihtiyacı:* Girişimci olmanın en önemli sebeplerinden bir tanesi de kendi işinin patronu olma yani bağımsızlık ihtiyacıdır. İşletme kuran bireylerin özel amaçları içerisinde sosyal prestij elde etme ve bağımsız çalışma arzusu vardır. Bağımsız çalışma; sosyal hayatı etkileyebilme ve toplumda değişime sebep olan ortamı yarattığı için girişimciler bu uğurda riskleri göz önünde bulundurarak kendi işlerini kurarlar.

- *Önsezi ve Fırsatçılık:* Girişimciler fırsatları herkesten önce görebilme ve değerlendirebilme yeteneğine sahip olmalıdırlar. Zira girişimcilerin işi piyasaları takip ederek potansiyel fırsatları görüp gözetlemektir.

- *Strese karşı dayanıklılık:* Stres kavramı gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde bireylerin kullandığı psikolojik kavramlardan biridir. Stres çalışma ortamına göre zararlı veya zararsız olabilir. İş yaşamında girişimcileri, yorgunluk, halsizlik, sinir bozukluğu ve endişe bekler. Bu yüzden girişimciler, iyi ve kötü stresi ayırabilmeli, bununla baş edebilme yollarını öğrenmeli ve stresi başarıya götürecek yol olarak kullanabilmelidir.

- *Öz güven:* Hayatta kazanılan başarılar ile öz güvenin birbirlerini doğru orantılı olarak tamamladığı göz önünde bulundurulması gereken bir noktadır. Başarılı olunan ve üzerinde defalarca

alıştırma yapılan konularda daha az hata yapılır ve heyecan da kontrol altında tutulabilir. Dolayısıyla bir konuda ne kadar çok çalışılır ve başarılı olunursa bireyde var olan öz güven o kadar artar.

Girişimcilik ruhu bireyde genetik olarak var olabileceği gibi aile, çevre, eğitim vb. etkenlerle de gelişebilir. Hornoday yaptığı bir araştırmada, girişimci olanları olmayanlardan ayıran 42 ayrı kişisel özellik belirlemiş ve azim, risk alma yeteneği, dinamizm, başarıya odaklanma ve kolay yoldan kaynaklara ulaşma olarak en önemlilerini sıralamıştır. Ang ve Hong'un üzerinde durdukları bir diğer konu ise niçin bazıları fırsatları görürken, bazıları fark edemezler. Bunun altında yatan temel sebep olarak kar elde etme arzusu, prestij ve statü kazanma arzusu ve güven kazanma arzusu motive edici sebepler olarak sıralanabilir. Girişimcilerin temel özelliklerinin belirlenmesi konusunda değişik yazarlar tarafından yapılan en temel özellikler aşağıdaki tablo 2.1'de belirtilmiştir. (Çetin vd., 2012: 25-26)

Tablo 2.1: Girişimcilerin Temel Karakteristik Özellikleri

Tarih	Yazar	Özellikler
1848	Mill	Risk alma
1917	Weber	Biçimsel otoritenin kaynağı olma
1934	Schumpeter	Yenilik, ön ayak olma
1954	Sutton	Sorumluluğa istek duyma
1959	Hartman	Biçimsel otoritenin kaynağı olma
1961	Mc Clelland	Risk alma, başarı güdüsü
1963	Davids	Hırslı olma, bağımsızlık isteği, sorumluluk, özgüven
1964	Pickle	İnsan ilişkileri, iletişim becerisi, teknik bilgi

1965	Litzinger	Riski tercih etme, bağımsızlık, babacanlık, liderlik
1965	Schrage	Doğru algılama, güç motivasyonu
1971	Palmer	Risk ölçme
1973	Winter	Güç ihtiyacı
1974	Borland	İşsel güç odağı
1974	Liles	Başarı ihtiyacı
1977	Gasse	Kişisel değerlere dönüklük
1978	Timmons	Güdü, özgüven, amaca dönüklük, yenilikçilik, risk
1980	Brockhaus	Risk üstlenme eğilimi
1980	Sexton	Enerjik olma, hırs
1981	Mescon ve Montanari	Başarı, hakimiyet, özerklik, dayanma gücü, kontrol
1981	Welsh ve White	Kontrol ihtiyacı, sorumluluk isteği, özgüven, güdü, mücadele etme, risk alma
1982	Dunkelberg, Cooper ve Welsh Young	Büyümeye dönüklük, bağımsızlığa dönüklük, kontrol kaynağı, özgüven, yenilikçilik

Kaynak: Çetin vd., 2012: 26

2.1.3 Girişimci Kişiliğin Oluşmasındaki Etkenler

Girişimciler, birbiriyle aynı olmayan çevrelerde yetişir ve sonuçta aile, eğitim ve iş deneyimleri itibariyle farklılık gösterirler ancak, hepsi de girişimci kişiliğe sahip birçok özelliği bir arada bulundurup başarılı olabilirler. Bir kısım girişimciler iyi eğitim almış olmalarına rağmen, bir kısmı da temel eğitim dışında bir eğitim almadan girişimci olmuş kişilerdir. Bu tür durumların örnekleri hem Türkiye’de hem de dünyada hiç azımsanmayacak kadar çoktur. Yine yakın çevresinden veya yakın akrabalarından girişimci insanlar çıkmış olsa da çevresinden veya akrabalarından girişimci olmayıp da çok başarılı girişimci olan bireyler

mevcuttur. Girişimci kişiliğin oluşmasında birçok etken bulunsa da yine de bazı ana etkenlerden söz edilebilir. Bu etkenlerden en önemlileri olan çocukluk ve aile çevresi, kişisel özellikler, cinsiyet, yaş, eğitim, rol modeller, motivasyon ve kültür aşağıda açıklanmaktadır.

2.1.3.1 Çocukluk ve Aile evresi

Hisrich ve Peters'in (1998) ailenin girişimciliğe etkisi üzerinde yapmış oldukları araştırmada ailenin birinci çocuğu veya tek ocuk olması durumunda daha fazla ilgi odağı haline gelmenin kişinin kendine güvenini pekiştirdiği gibi bir sonuç çıkartmışlardır. Ancak, yine de birinci ocuk veya tek ocuk olma ile girişimci kişilik arasında ki ilişkinin ortaya koyulabilmesi için yeni araştırmaların yapılması gerekmektedir. Ayrıca, bireyin yakın akrabalarından birisinin girişimci olması durumunda (zellikle bu kişi anne veya baba ise) kişinin girişimci olma azmi ve arzusu daha fazla olmaktadır. Yine de Asya kökenli ailelerde bir iş sahibi olma geleneği bulunmamasına rağmen, İngiltere'ye göç eden Asyalı ailelerin çocukları ise girişimci olmayı tercih etmektedirler. Dolayısıyla ailenin yönlendirmesi her zaman beklenen sonucu vermemektedir. Buna en güzel rnek Bill Gates'tir. Ailesinin yönlendirmesi ile bir avukat olmak yerine Harvard niversitesini bırakıp Microsoft'u kurmuştur. (Gürol, 2006: 24-25)

Ailenin içinde bulunduğu ekonomik ve toplumsal sınıf ile değerlerinin yanı sıra, çocuğun aile içinde almış olduğu eğitim, örf ve adetler onu yaşamı boyunca doğrudan etkiler. Çocuğun retken alanlarda faaliyet göstermesi için teşvik edilip özendirilmesi kişinin girişimci olarak yetişmesinde olumlu bir etki yaratacaktır. Aile ocukların girişimcilik niyetlerini etkilemektedir. Ailenin etkisini iki

nedenle açıklanabilir. Bunlar rol modeli olma ve aile desteğidir. Aile rol modeline göre, ailesi girişimci olan kişilerin kendi işletmelerini kurması daha olasıdır. Çünkü, kişinin aile içinde almış olduğu eğitim onu hayatı boyunca etkilemektedir. (Bozkurt, 2011: 21) Çocukların girişimcilik niyetleri üzerinde ailenin etkisi büyüktür. Ailenin bu etkisi rol modeli olma ve aile desteğiyle açıklanabilir. Aile rol modeline göre, ailesinde girişimci olan kişilerin kendi işletmelerini kurması olasılığı aile içinde aldığı eğitim ve ailede girişimci ruha sahip birisinin bulunması nedeniyle daha olasıdır. (Naktiyok ve Timuroğlu, 2009: 92)

Girişimci kişilik özelliklerinin oluşmasında girişimcilerin kar elde etme amacının dışında, kişilik ve ailevi özellikleri de bu durumun çıkmasına yol açabilir. Bu durumda bireylerin bir girişime atılma sebeplerinin ana sebebi de anne, baba, eş, çocuk veya diğer aile bireylerine yardımcı olmak şeklinde ortaya çıkabilir. Ayrıca, günümüzde sık karşılan bir durum olarak çocukların ailelerine maddi yardımda bulunma veya kendi şirketlerinde çalışıyor gibi gösterme ya da aile bireylerinin kendi işlerini kurmalarına yardım da bulunmaları olarak ortaya çıkabilir. Böyle durumları da geçmişte ailelerin çocuklarına yapmış oldukları benzer yardımların bir sonucu olarak algılamak mümkündür. (Gürol, 2006: 26)

2.1.3.2 Kişisel Özellikler

Girişimin doğası, girişimcinin kişiliği, kurumsallaşma ve fırsatçılık gibi girişimciliğe özgün özellikler ile planlama, akılcılık ve öngörü gibi yöneticiliğe özgün özellikler arasında belirgin ayrılıklar bulunmaktadır. Girişimcinin yeni bir girişim oluşturma ve başarıya

gitmesine olanak sağlayan bu faktörler, kişisel özelliklerden daha çok kazanma imajı çevresinde yoğunlaşmaktadır. (Gürol, 2006: 29)

Girişimciliğin oluşmasında en etkili olan faktörlerden biride kişisel değerlerdir. İnsan, yaşantısında edindiği tecrübelerin toplamı olarak adlandırılmaktadır. Buna göre kişilerin değer yapıları zaman içinde doğuştan gelen genetik özellikleriyle birlikte diğer çevresel faktörlerin etkisiyle şekillenmektedir. Bu konuda birçok çalışma yapılmasına rağmen bunlar çoğunlukla girişimcilerin kişisel özellikleri ile yönetici arasındaki farklılıklar üzerinde durmuştur. Bunlar girişimciyi etkili yöneticiden veya liderden ayıramamıştır. (Bozkurt, 2011: 24)

2.1.3.3 Cinsiyet

Girişimcileri erkek veya kadın diye ayırma tabi tutmak yanlış olsa da girişimci kişiliğin oluşmasında etkisi olan cinsiyet farklılıklarının da iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Son yıllarda kadın girişimcilerin oranı hızla artmış olsa da hala neredeyse tüm ülkelerde iş hayatında erkeklerin egemen olduğu bir yapının devam ettiği söylenebilir. Bunda kadınların risk almak konusundaki tutumları da etkili olmaktadır. Ancak, her ne olursa olsun sağlıklı bir ekonomiye sahip olmak ve sürdürülebilir bir büyüme istiyorsak erkek kadın demeden iş görebilir nüfusun katkı sağlayabilecek tüm kesimlerini girişimde bulunmaları için teşvik etmemiz gerekir.

Başarılı olan bazı kadın girişimciler incelendiğinde bazı kişilik özelliklerinin ön plana çıktığı ve bu yönleriyle erkeklerden daha başarılı olabilecekleri ortaya çıkmıştır. Kadın girişimcilerin bazı ortak özellikleri şöyle özetlenebilir. (Çelik ve Akgemci, 2007: 72-73)

- Kadınlar erkeklere nazaran iş, aile ve özel hayatlarına dengeli zaman ayırabilmeye özen gösterir.
- Çalışan ve müşterilerle olan ilişkileri, iletişim ve diyalog becerileri erkeklerden daha yüksektir.
- Sanayi ve ulaştırma sektörleri yerine bilişim, perakendecilik ve sigortacılık işlerini tercih ederler.
- Erkeklerden daha uzun süre çalışabilirler ve bundan dolayı da yorgunluktan dolayı şikayet etmezler.
- Çekingen ve ihtiyatlı olarak işe başlarlar ancak daha sonra açılırlar.
- Kredi bulmakta zorlanırlar. Çünkü, bankaya gösterecekleri herhangi bir taşınmaz bulmakta zorlanırlar ve bunun yanında kadınlara karşı oluşan ön yargılarla da mücadele etmek zorunda kalırlar.
- Büyüme odaklı olmak yerine küçük olsun benim olsun görüşünü benimserler.
- Savurganlıktan ve füzuli harcamalardan kaçınarak mali disipline önem verirler.
- Risk almaya yatkın değildirler ama çok sabırlıdırlar. Ekonomik krizlerde erkeklere nazaran daha dayanıklıdırlar.
- Akıl ve mantığın yanında ön sezilerine de güvenirlir.
- Girişimciliğe yalnız kendi menfaatleri için değil, tüm aile fertlerinin menfaati için atıldığının farkındadır.

Kadın ve erkek girişimciler arasındaki benzer ve farklı noktalar pek çok araştırmanın konusu olmuştur. Cinsiyet dağılımı açısından

bakıldığında dünyada olduğu gibi Türkiye’de de girişimcilerin çoğunluğu erkektir. Ancak Türkiye’de kadın girişimci oranı dünyadaki diğer ülkelerle kıyaslandığında oldukça düşük kalmaktadır. (Bozkurt, 2011: 24)

2.1.3.4 Yaş

Girişimcilik de yaş sınırı yoktur. Genç ihtiyar demeden insanlar her gün artan sayıda yeni işyerleri açmakta, özellikle kendi işini kuran genç girişimci sayısı her geçen gün artmaktadır. Hisrich ve Peters’in (1998) görüşlerine göre bir çok girişimcinin girişimcilik kariyerleri 22-45 yaşları arasında başlamaktadır. Bu yaş aralıklarından önce veya sonra girişimcilik faaliyetlerinde bulunan insanların, deneyim, finansal destek ve yüksek enerji düzeyine ihtiyaç duyulduğundan başarılı bir girişim oluşturmaları düşük bir olasılık olarak kalmaktadır. Bireylerin girişimcilik kariyerlerindeki heves düzeylerinin arttığı 25-45 yaş aralığındaki beşer yıllık aralıklı yaşların da gözden kaçırılmaması gerekmektedir. Bekar olan bireylerin, evli ev çocuk sahibi kişilere göre girişimde bulunma olasılıkları daha fazladır. Ancak, 45 yaş üzerindeki bireyler ilerleyen yaşlarından dolayı ileride iş bulamama gibi nedenlerden dolayı kendi işlerini kurmaya yönelmektedir. (Gürol, 2006: 26-27)

Yaşın ilerlemesinin getirdiği deneyim ve özgüven ile genç yaşın vermiş olduğu enerji ve iyimserlik arasında bir çelişki vardır. Bireyin ilerleyen yaşı ve kazandığı tecrübe ile alanında görmüş olduğu olumsuzluklardan dolayı kendi iş girişimine geldiğinde başarı konusunda kendini yeteri kadar inandıramamaktadır. Yeni bir iş kuracak kişinin başarma ruhu ile yeteri kadar deneyimi olan kişinin

güven duygusunun birleşimi ideal bir birliktelik olacaktır. (Gürol, 2006: 27)

2.1.3.5 Eğitim

Girişimcilerin almış oldukları eğitim düzeyinin ne olması gerektiğiyle ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bazı araştırmacılar girişimcilerin ortalamanın altında eğitim aldığına inansa da gerçekte bunun doğru olmadığı ortaya çıkmaktadır. Girişimcilerin almış oldukları eğitim sadece girişimcinin yetişmesinde önemli bir rol oynamayıp, karşı karşıya kaldığı sorunlarla da başa çıkması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bunun yanında Beaver (2002), kişilik ve yönetim literatüründe ki yazılanları bir tarafa bırakırsak kendi içgüdü ve sezileriyle hareket eden bireylerin başarılı girişimciler olduklarını ve başarılı olan firmaların yönetiminde bu tür yöneticilerin olmasıyla da doğrulanmaktadır. (Gürol, 2006: 27-28)

Kişilerin genel anlamda eğitim seviyesi arttıkça bağımsızlık arzuları ve risk alma eğilimleri artar. Bundan dolayıdır ki kişiler kendi işlerini kurmak isterler ve dolayısıyla da kişilerin girişimcilik potansiyeli artar. (Duran vd., 2013: 33)

Özkul ve Dulupçu (2007) tarafından yapılan araştırmada kişisel gelişimin, girişimci tipinin oluşmasında rol oynayan önemli etkenlerden biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kişisel gelişime yönelik alınan eğitim ve kurslar, girişimci düşüncenin olgunlaşarak daha sağlam temeller üzerine kurulmasını sağlamakla birlikte, girişimci kişiliğe de etki etmektedir. (Bozkurt, 2011: 25)

2.1.3.6 Rol Modeller

Rol modelleri, kendilerini birer girişimci olmayı hedefleyen bireylerde de girişimciliği özendirdikleri için toplumda önemli bir yere sahiptirler. Girişimci adayları rol modelleri ile kendi evlerinde, iş yerlerinde veya çevrelerinde karşılaşmışlardır. British Venture Capital Association adlı şirketin tepe yöneticisi, Amerika Birleşik Devletleri'nde olduğu kadar Bill Gates ve Steve Jobs gibi rol modellerinin olmamasının İngiltere'de ileri teknoloji alanında yeni girişimlerin azlığına işaret etmesi de rol modellerin öneminin ne kadar büyük olduğunu göstermektedir. (Gürol, 2006: 28)

2.1.3.7 Motivasyon

Motivasyon, hem işletme verimliliğinin yükselmesi hem de girişimcilerin işletmeden bekledikleri doyumun artmasına katkı sağlar. Gerçekçi bir motivasyon sistemi, toplumbilim ve ruhbilim ilkelerine dayanmalı ki sistem, girişimci ve işletme bakımından aşağıdaki yararları sağlayabilsin: (Çelik ve Akgemci, 2007: 32)

- Girişimcinin ekonomik beklentilerine karşılık verebilecektir.
- Girişimcinin ego'sunu tatmin edebilecektir.
- Girişimcinin liderlik ve yaratıcılık özelliklerini ortaya çıkarabilecektir.
- Kişilerarası olumlu rekabeti geliştirecektir.

Mc Clelland, insanların başarı güdülerinin toplum ekonomisinde bir takım olumlu değişiklikler meydana getirdiğini ve başarı güdüsü yüksek bireylerin aşağıdaki gibi davranışlar sergilediklerini söylemiştir: (Çelik ve Akgemci, 2007: 28)

- Yeteneklerini zorlayan işlerde daha hızlı çalışırlar

- Daha hızlı öğrenirler
- Unvan ve para gibi dışsal motivasyon faktörlerine fazla itibar etmezler
- Konunun uzmanlarıyla çalışmak isterler.

2.1.3.8 Kültür

İşletme, hem girişimci açısından hem de dışarıdan bakıldığında yaşayan, soluk alıp veren bir canlıdır. Girişimcinin dışında başka kişilerde bu sistem içerisinde yer alabileceğinden sosyal bir sistemdir. Ancak, girişimin başarısı için kişilerin beraberinde getirmiş oldukları özelliklerin girişimcinin amaçları ve tutkuları ile ne derece örtüştüğü ya da ayrıştığı girişimin devamlı ve sürekli başarısı için belirleyici bir unsurdur. Sisteme bir şekilde dahil olanlar için bu kişisel özellikler aslında kendi kültürleridir. (Çelik ve Akgemci, 2007: 29)

Kültürel farklılıklar, farklı düşünme, davranma ve kişilik yapılarının oluşmasına doğrudan etki etmektedirler. Girişimci kişiliğin oluşmasında kültürün etkisi üzerine araştırmalar yapan Morrison (1998), girişimcilik ile kültürel özgünlük arasında anlamlı bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü kültürün, girişimciliğin başlatılmasına yönelik bireysel tutumu belirlediğini savunan açık toplumlarda, başarısızlığın büyütülmeyerek hataya daha toleranslı olduğu ve bireyleri yenilikleri denemeye teşvik ettiği, dolayısıyla da girişimciliğin toplumca desteklendiğine dikkat çekmektedir. (Bozkurt, 2011: 23)

Toplum kültürü bir ülkedeki girişimcilik düzeyini etkileyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki girişimciler el üstünde tutulmakta, onların

başarı hikayeleri ilgi odağı olmaktadır. Toplumda yer alan girişimcilik kültürü, girişimciliğe karşı pozitif sosyal tutumların gelişmesine katkı sağlar. Bazı toplumlarda yer alan servet ve zenginliğe karşı olumsuz tutumlar, girişimciliğin önünde yer alan olumsuz birer örnektir. (Döm, 2006: 36)

Başarılı girişimcilerin işletmelerinde kültür iklimi oluşmasını sağlayan değer ve göstergeler üzerine çalışmalar yapan Keith Davis ve Robert Blomstrom, girişimcilik kültürünün oluşmasını sağlayan değerleri aşağıdaki gibi açıklamıştır: (Çelik ve Akgemci, 2007: 30-31)

- **Teknik Değerler:** Fiziksel olaylara bilime ve mantığa dayanır.
- **Ekonomik Değerler:** Arz ve talep tarafından belirlenen Pazar değerlerine dayanır.
- **Sosyal Değerler:** Grup ve örgüt psikolojisine dayanır.
- **Psikolojik Değerler:** Bireylerin kişisel ihtiyaçlarına dayanır.
- **Politik Değerler:** Ülkenin idari şekli, rejim ve devletin temel politikalarına dayanır.
- **Estetik Değerler:** Özellikle algılamaya dayanır.
- **Etik ve Moral Değerler:** Çevreden alınan genel ahlak, örf, adet, gelenek ve aile eğitime dayanır.

2.2.Girişimcilik Eğilimi

Shapero (1982) sonrası olarak da adlandırılan dönemde girişimcilik üzerine yürütülen araştırmalarda Planlı Davranış Kuramı'na (Ajzen, 1991) dayanan “eğilim” modellerine önemli bir yönelim olmuştur. Krueger ve meslektaşları (2000), eğilim kuramlarının da içerildiği modeller yoluyla girişimcilik olgusunun daha

iyi anlaşılabilirliğine vurgulamışlardır. (Uygun vd., 2012: 148) Girişimcilik eğilimi, her şeyden önce çevresel ve bireysel faktörlerin bir bileşimi olup, bireylerin kendi işini yapma konusundaki istek ve kararlılığını ifade etmektedir. Girişimcilik eğilimi, girişimcilik davranışının bir parçası olup, özerklik, yenilik yapma, risk alma, fırsatları görüp peşinden koşabilme ve rekabetçi bir yapı gibi temel süreçler ile birlikte bütünü oluşturmaktadır. (Bozkurt, 2011: 25)

Devletin destekleyici bir unsur olarak girişimcilik eğilimlerinin artırılması için uygulaması gereken bazı stratejiler aşağıda sıralanmıştır: (Çetin vd., 24)

- Fiziksel, beşeri ve teknolojik altyapı yatırımlarının yapılması,
- Yenilik yapmaya uygun ve teknolojik gelişime açık iş çevrelerinin yaratılması,
- Siyasi destek, teşvik veya gerekli görülen yerlerde finansal desteğin sağlanması,
- Sanayi ve iş girişimlerinin kontrol edilmesi gerekmektedir.

2.2.1. Girişimcilik Eğiliminin Oluşumu

Ajzen'e göre (1991), herhangi bir planlı davranış en iyi şekilde o davranışı gerçekleştirme eğilimi ile tahmin edilebilir ve eğilim de davranışın yapılabilme imkan ve cazibesinin yanında, belli eylemleri yerine getirmeye yönelik tutumlardan ve bireysel özgeçmiş faktörlerinden etkilenir. Shapero (1982) ise, girişimciliğin planlı bir davranış olduğunu ve bunun en iyi şekilde bir işe başlama niyetiyle tahmin edilebileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla, bir iş kurma eyleminde, girişimcilik eğilimini önemli bir etken olarak veya

neredeyse bu eylemle eşdeğer kabul edilebilir olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. (Uygun vd., 2012: 148)

Girişimcilik eğilimi üzerine yapılan birçok araştırmadan birkaçını örnek verecek olursak; Karabulut (2009) üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini ve eğilimlerinin belirlemeye yönelik yaptığı araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunun girişimcilik eğitimi almalarına rağmen yeni kurulmuş bir işte çalışmadığı, kendi işini kurmadığı ve mezun olunca girişimci olmak istemediği sonucuna varılmıştır. Balaban ve Özdemir'in (2008) girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi konusunda yaptıkları araştırmada girişimcilik eğitiminin bireyin potansiyelini keşfetmesini hızlandığı ve yeteneklerini geliştirip başarı şansını artırmaya yardımcı olduğu görülmüştür. Sonuç olarak araştırmada girişimcilik eğitiminin, girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediği ispatlanmıştır. (Bozkurt, 2011: 25-26)

Girişimcilik eğilimi, birbiri ile yakından ilişkili üç faktörün oluşturduğu bir fonksiyondur. Bunlar: (Çetin vd., 24)

- Bireyin sahip olduğu girişimcilik eğitimi, bilgisi ve yeni riskler almaya olan yatkınlığı,
- Bireyin ekonomik yapıdaki girişimcilik fırsatlarına olan inançları,
- Bireyin var olan fırsatları fark edip değerlendirebilme konusunda kendine duyduğu özgüven olarak sıralanabilir.

Girişimcilik eğilimi, her şeyden önce bireysel faktörlerle çevresel faktörlerin birleşimi olup, bireylerin kendi işini yapmaları konusundaki istek ve kararlılığını ifade etmektedir. Girişimcilik davranışının bir

parçası olarak özerklik, risk alma, yenilik yapma, inisiyatif alma ve rekabetçi bir yapı gibi temel süreçler ile birlikte bütünü oluşturmaktadır. Girişimcilik eğilimi, işletmelerin giriştikleri girişimcilik faaliyetlerinde strateji oluşturma süreçleri ve stilleri olarak da ele alınabilmektedir. (Kahya ve İmamoğlu, 2013: 4)

2.2.2.Girişimcilik Eğilimine Etki Eden Faktörler

Girişimcilik eğilimine etki eden birçok faktör olmasına rağmen bunlardan en önemlileri olan kişilik özellikleri, aile, eğitim ve toplumsal kültürü aşağıda açıklanmaktadır.

2.2.2.1.Kişisel Özellikler

Girişimcilik eğilimlerinin ortaya çıkmasında bireylerin sahip olduğu değerlerin önemi büyüktür. Schwartz, değer tiplerini güç, başarı, hazcılık, teşvik ediciler, kendini yönlendirme, evrensel düşünme, yardımseverlik, geleneksellik, uygunluk ve güvenlik olarak on değer tipi belirlemiştir. Bu değer tiplerinin her biri motivasyonel bir amacı ortaya koyarak davranışları etkilemektedir. Peay ve Dyer çalışmalarında girişimcilerin, kişilik özellikleri üzerinde durmuş ve girişimcilik istekliliği ile güç arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmışlardır. Girişimcilerin hem sosyal hem de kişisel güç ihtiyaçları tarafından motive olduğunu belirtmişlerdir. Ancak, Bhandari Hindistan'da öğrenciler üzerinde yaptığı araştırmada sosyal statü ve prestij, girişimci niyetini etkilediği sonucunu kanıtlayamamıştır. (Naktiyok ve Timuroğlu, 2009: 88-89)

2.2.2.2.Aile

Girişimcilik eğilimi, genelde aileden devralınmış olsa da ailenin etkisini, sosyal ve ekonomik süreçler belirlemektedir. Girişimcilik

eğiliminin oluşumunda etkin olan ekonomik ve sosyal süreçlerden en önemlileri olarak ailenin yapısı, babanın mesleği, eğitim ve gelir seviyesi sayılabilir. Çünkü eğitilmiş, meslek sahibi ve yüksek gelir sahibi olan baba, elinde bulunan imkanları çocuklarına da yansıtarak çocuklarının da eğitilmiş olmasına imkân sağlayacak ve çocuk, girişimcilik için gerekli bilgi ve donanıma sahip olacaktır. (Bozkurt, 2011: 26) Ayrıca, ailenin yüksek gelire sahip olması, bireyin başlatacağı girişime ailenin parasal destekte bulunmasına olanak sağladığından, yüksek gelirli ailelerde yetişen bireylerin girişimci olma eğiliminin de yüksek olması beklenmektedir. (Naktiyok ve Timuroğlu, 2009: 92)

2.2.2.3.Eğitim

Eğitimin girişimcilik eğilimine doğru çekme gücü oluşturan bir faktör olduğu, üniversitede eğitim gören gençlerin girişimci ruhlarının teşvik edilmesi ve girişimciliğe yönelmeleri üzerinde olumlu etkileri olduğu kabul edilmektedir. Tabi ki verilen bu planlı eğitim programlarının tüm öğrencileri girişimci kişiler haline getireceğini söylemek pek mümkün olmamaktadır. Ancak, girişimcilik eğilimi ve isteğine sahip olan kişilerin bu yöndeki potansiyellerinin ortaya çıkmasında ve geliştirilmesinde önemli bir yere sahip olduğu yadsınamaz. (Bozkurt, 2011: 26-27)

2.2.2.4.Toplumsal Kültür

Girişimcinin içinde yaşamış olduğu toplumun değer yargıları, yaşam felsefesi ve kültürü toplumsal bir olay olan girişimcilik kültürünün oluşmasında etkilidir. Toplum, etkin bir girişimcilik ortamının oluşturulmasında önemli bir faktördür. Bir toplumda bulunan

emek, kaynak ve sermayenin fazla olması o toplumun gelişmesine ve kalkınmasına yeterince katkı sağlamayabilir. Ancak, bu üç faktörü bir araya toplayıp üretime dönüştürebilecek girişimcilerin sayısı bir toplumda ne kadar fazla ise o ülkede işsizlik azalır, üretim artar, ekonomik hayat canlı ve sorunsuzdur. Girişimcilerin toplumlarında kabul görmesi, yapmış oldukları davranışlara ve sahip oldukları değerlere onay verilip teşvik edilmesi durumunda girişimcilik daha hızlı yaygınlaşacak ve bunun neticesinde de toplumların kalkınması daha hızlı olacaktır. (Erdoğan, 2009: 13)

Toplumlarda insan üzerinde en üzerindeki en büyük etkiyi kültür oluşturur. Kültür, gruptaki bireylerin ortak özellikleri olup, kişiden kişiye aktarılan bir öğrenilmiş yaşam biçimidir. (Çelik ve Akgemci, 2007: 26)

Girişimcilik kültürünün oluşması için toplumun tüm kesimlerinin çabası gereklidir. Çünkü girişimcilerin özelliklerini belirleyen en önemli etken toplumdur. Girişimcilik kültürünün oluşması için kişilerin güven duyabilecekleri kişilerin sayısının artması girişimcilik faaliyetlerinin de artmasına olanak sağlayacaktır. Bunun yanında girişimcilik kültürünün topluma kazandırılması için gelenek ve göreneklerden de faydalanılması lazım ve bu değerlerin girişimcilik kültürüne katkı sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bir ülkede girişimciliğin gelişebilmesi için, girişimciliğin sosyal kabulüne gerek vardır. Girişimciye ait değer ve davranışların onaylanması, girişimci kişilik özelliklerinin ortaya çıkarılabilmesi için bu değerlerin toplumda genel kabul görmesi hatta

özendirilmesi sayesinde girişimciliğin yaygınlaşması kolay olacaktır. (Erdoğan, 2009: 14)

Kişilerin sahip olduğu değerler kişilerin çalışma ahlakı ve maddi şeyleri sahiplenme arzularını etkiler. Örnek olarak Singapur'da maddi başarı ve çok çalışma ön planda tutulurken, Yunanistan'da rahat yaşama ve aşırıya kaçmama tarzında bir yaşam ön plandadır. Yine kişilerin sahip olduğu tutumlar da eşya ve kavramlara yönelttikleri olumlu veya olumsuz duygu ve değerlendirmeleri ile toplumsal kültürü etkilemektedir. Örnek olarak Latin Amerika ve Akdeniz kültürlerinde zaman fazla değerli görülmezken, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde zamanın karşılığı para olduğundan bu toplumlarda işe gelme ve çalışma sürelerine sadık kalmaları da önemli görülmektedir. Nihayet birey ve toplumun ulusal ve/veya bölgesel kültürlerde değişime karşı tutumları farklı olabilir. (Gürol, 2006: 273-274)

Girişimcilik kültürünün oluşabilmesi için insanlara hata yapma özgürlüğü tanınmalıdır. Çünkü insanların yapmış olduğu hatalar insanları bir yerlere getirmektedir. Girişimciliğin oluşmasında kişilere yaptıkları hatalardan ders çıkarma imkanı verilmeli, vermiş olduğu kararlar neticesinde sonuçlarına katlanabilme ve yetki ve sorumluluk verilerek azim, hırs ve çalışkanlık özelliklerinin oluşmasına imkan verilmelidir. (Erdoğan, 2009: 15) Günümüz girişimcisinin çalışma ortamında çalışma koşullarını etkileyen faktörleri bilmesi ve personel davranışlarını önceden tahmin etmesi gerekmektedir. Ancak, personel davranışlarının bilinmesi ise toplumun kültürünün bilinmesini gerekli kılmaktadır. Bu sebeptendir ki girişimci çalışma şeklini toplumun kültürüne göre ayarlamak ihtiyacı hissetmektedir. Bir girişimci için

kültür, işletmenin kuruluş amacını, faaliyetlerini etkileyen, inanç, tutum, değer ve bireyler arası ilişkilerin tamamıdır. (Çelik ve Akgemci, 2007: 26)

2.3.Girişimcilik Hisleri

Mc Clelland girişimciyi, bir ekonominin ekonomik düzeyinin göstergesi olan büyümeyi sağlayan kişi olarak tanımlamaktadır. Girişimcilik literatüründe 1960 ve 1970’li yıllar boyunca davranış bilimleri kapsamında girişimcinin kişisel nitelikleri ön plana çıkması Mc Clelland’ın katkıları sonucu gerçekleşmiştir. Girişimcinin başlıca özellikleriyle ilgili pek çok araştırma yapılmasına karşın bunlardan en çarpıcı tespiti Mc Clelland yapmış olduğu psiko-analitik çalışmasında yapmıştır. Söz konusu çalışmada Mc Clelland, girişimcinin para kazanma güdüsüyle değil de başarıma güdüsüyle hareket ettiğidir. Mc Clelland yaptığı bu çalışmada girişimci ile ilgili özellikleri aşağıdaki gibi sıralamıştır. (Topkaya, 2013: 42-43)

- Başarılı olma güdüsü
- Risk almaya eğilimli olma
- Kontrol hakkı
- Aşırı iyimserlik

Bireysel özellikler konusunda çalışma yapan Mc Clelland’ın yanında dönemin teorisyenleri arasında Rotter, Sexton, Bowman ve Kets de Vries da yer almaktadır. (Topkaya, 2013: 45) Girişimciye ait özellikleri içsel kontrol hissi, risk alma eğilimi, bağımsızlık arzusu ve başarıma ihtiyacı olarak dört başlık altında toplayabiliriz.

2.3.1.İçsel Kontrol Hissi

İlk olarak Rotter (1954) tarafından ileri sürülen kontrol odağı teorisi, içsel ve dışsal kontrol olmak üzere iki şekilde incelenmiştir. (Korkmaz, 2012: 212) Algılanan içsel kontrol hissine sahip insanlar, kişinin yetenek, çaba, hüner ve yapabildikleriyle hayatlarındaki sonuçları etkileyebileceklerine inanırken, dışsal kontrol hissine sahip insanlar hayatlarındaki olayların sonuçlarını şans ve talih gibi dış güçlerin belirleyeceğine inanmaktadır. (Duran vd., 2013: 38)

Kontrol hissi, kişinin kendi eylemlerinin ve bu eylemlerin sonuçlarının arasındaki bağlantı gücünü ne şekilde algıladığını yansıtan bir değişkendir. Di Zhang ve Buring (2011) ise kontrol hissini, bir kişinin yaşamı hakkındaki algılarını ve yaşamındaki olayları kontrol edip edemeyeceğine olan inancını temsil edeceğini belirtmişlerdir. Julian Rotter (1966, 1975) bireylerin kendi yaşamlarını denetleyebilmeleri bakımından birbirlerinden farklılıklar gösterdiklerini gözlemlemiştir. Bazı insanların kendi yaşamlarını denetleyebilmeleri ve yapmak istedikleri davranışlar için gerekli gücü kendilerinde gördükleri halde bazı insanların da tam tersi davranış sergiledikleri ve bunların dış etkenlere bağlı olduğuna inandıkları ortaya çıkmıştır. (Bozkurt ve Erdurur, 2013: 60)

Kontrol hissi bireylerin hayatlarındaki cezaları ve ödülleri algılamaları üzerine dayanır. Başarının en temel unsurlarından bir tanesi kişinin hoşlandıkları işi yapmasıdır. İçsel kontrol hissine sahip bireyler yaptıkları işi meydan okuma ya da kendilerini kanıtlama ve işten zevk alma için yaparlar ve bu nedenle de kendi hayatlarındaki olayları etkileyebilme yeteneğine sahip olduklarına inanırlar. Bundan

dolayı da yaptıkları işin kendisi bireyleri motive eder. Buna karşın dışsal kontrol yeteneğine sahip olan bireyler hayatlarındaki olayların şans, talih ve kısmet doğrultusunda geliştiğine inandıklarından, hayatlarındaki olayların kendilerine bağlı olarak gelişmediğine inandıkları için dışsal motivasyona sahiptirler. En iyi bilinen dışsal motivasyon aracı olarak para gösterilebilir. İçsel kontrol yeteneğine sahip olan bireyler, dışsal kontrol yeteneğine sahip olan bireylere göre hayatlarında daha fazla çaba gösterecekleri için başarılı olma ihtimalleri daha yüksektir. (Duran vd., 2013: 38)

2.3.2.Risk Alma Eğilimi

Risk, sözlükteki manasıyla zarara uğrama tehlikesiyle karşı karşıya kalma olarak ifade edilebilir. Fakat risk kelime manasıyla zarara uğrama tehlikesi barındırdığı gibi, belirsizlik anlarında fırsatları yakalayabilme ve büyük kazanma gibi olumlu yanları da bünyesinde barındırır. (Karakaş,2012: 63-64) Risk, arzu edilmeyen bir olay veya etkinin ortaya çıkması olasılığını ifade eder. Risk alma ise, sonuçların ne olacağını bilmeden, bilinmeyen bir bölgede ya da bilinmeyen koşullarda karar vermeyi içermektedir. Norton Jr. ve Moore (2006) yaptıkları çalışmada, Risk alma yeteneğinin girişimcilerin önemli bir özelliği olduğunu ve girişimci olanların, girişimci olmayanlara göre, daha fazla risk aldıklarını belirtmişlerdir. (Bozkurt ve Erdurur, 2013: 60) Girişimciler için yapılan tanımlarda genel kabul görmüş olan risk, girişimci için gerekli olan bir ön koşul olarak kabul edilmektedir. Girişimci, katlanmış olduğu bu riski avantaja dönüştürmeli ve bundan da fayda sağlamayı bilmelidir (Korkmaz, 2012: 213).

İnsanlar belirsizlik durumlarında içinde bulundukları ortamın olası sonuçlarını tam olarak tahmin edemediklerinden, kendilerini huzursuz ve endişeli olarak hissederler. Bir kısım insan belirsizliği görmezlikten gelerek onunla başa çıkabilme yollarını ararken diğer bir kısım insan ise belirsizliğin nedenlerini araştırarak onu çözmeye çalışır. Belirsizliğin çözümü için insanların yeni bilgilere hoşgörü göstermesi, bilgiyi anlamlandırarak kullanması gereklidir. Bunu yapabilen insanlar dış dünya ile olan sınırlarını kapatmazlar ve mevcut düzenlerinin korunmasına çaba sarf etmezler. Böylelikle belirsizlikten olabildiğince fazla yarar sağlama yoluna giderler. Güncel girişimcilikte de, girişimci riske diğer kişilerden daha fazla yatkın olan kişi olarak tanımlanır. Girişimciliğin en temel unsuru olan risk alma eğilimi olumlu bir durum olmasına karşın, aşırı risk almakta cehaletten gelen cesaretin bir ürünü olabilir. (Duran vd., 2013: 39)

2.3.3.Bağımsızlık Arzusu

Bağımsızlık arzusu bireyin kontrol hissiyle yakından ilgilidir. Girişimci yapacağı işleri kendi yöntemlerine göre yapmak isteyeceğinden başkasının yanında çalışması zor olmaktadır. Girişimcileri, kendilerinin işvereni olma arzusu onları kendi işini kurmaya yönlendiren en önemli unsurdur. Inc. Dergisi tarafından yapılan araştırmada Amerika’da en hızlı büyüyen 500 firmanın %41’ndeki üst düzey yöneticiler kendi işlerini kurmanın nedeni olarak “kendilerinin patronu olma ve yaşamlarına yön verme isteği” olduğunu açıklamışlardır. Araştırmaya katılanların bir kısmı, bulundukları işletmelerdeki yöneticilerin yetersiz olmaları ve yöneticilerin yapmış oldukları hatalar nedeniyle kendi işlerini kurmaya yönelmişlerdir.

Girişimcilerin kendilerini gerçekleştirme ve bağımsızlık arzuları ile bireysellik ve özgürlük değerlerinin yüksek olması, işletme içindeki kurallardan ya da sosyal normlardan ve prosedürlerden sıkılmalarına yol açar. Girişimciler herhangi bir kişi veya grup tarafından kontrol edilmek istemediklerinden kontrol mekanizmasını mümkün olduğunca ellerinde bulundurmak isterler. Bunun sonucunda da yetkilerini daha az devrederler. Bu bağımsızlık ya da özerklik tehlikelere karşı yapmış oldukları bir önlem şeklinde de görülebilir (Duran vd., 2013: 40).

Bağımsızlık arzusu kişilerin kendi potansiyelini gerçekleştirebilmesine olanak sağlama, kendi sınırlarını ve hedeflerini tayin edebilme ya da kontrol edebilmesine olanak sağlama olarak ifade edilebilir. Girişimcinin bu özelliği, katı bürokrasi koşullarına karşı koymasına yardımcı olarak bağımsız davranmasına ve fark yaratmasına sebep olur (Kahya ve İmamoğlu, 2013: 6).

2.3.4.Başarma İhtiyacı

Mc Clelland'ın çalışmalarında temel olan ve girişimcileri ilgilendiren en önemli özelliklerden birisi de başarılı olma ihtiyacıdır. (Topkaya, 2013: 43) Mc Clelland (1961) teorisinde, başarma ihtiyacını insan davranışının ardındaki itici güç ve girişimci davranışını etkileyen güçlü bir psikolojik faktör olarak öne sürmüştür. Bireyler başarılı olmak için büyük bir istek içerisinde dirler ve kendi çabalarıyla hedeflerine ulaşmayı arzu etmektedirler. Ayrıca, ekonomik kalkınma ve ekonomik ilerlemenin yanında işletmelerin büyümesi için kritik öneme sahip olan başarı güdüsü de girişimciliğin en yaygın belirleyicilerinden birisidir (Bozkurt ve Erdurur, 2013: 60).

Başarma ihtiyacı yüksek düzeyde performans gösterme veya rekabet ortamında öne çıkma arzusunu ifade eder. Girişimciler, yüksek başarı ihtiyacının etkisi altında olduklarından kendilerini başarı ile özdeşleştirmeyi isterler. Bir ülkede başarı ihtiyacı yüksek olan girişimcilerin varlığı, o ülkelerin ekonomik kalkınmalarına da önemli derecede katkı sağlar (Kahya ve İmamoğlu, 2013: 6).

Mc Clelland, girişimciliğe başarma ihtiyacının aşağıda belirtilen şekilde katkıda bulunduğunu belirtmiştir (Korkmaz, 2012: 212).

- İnsanları girişimciliğe sevk etmekte,
- Kontrollü riskleri üstlenmeye yöneltmekte,
- Problem çözme becerisini geliştirmekte ve
- Amaçların belirlenmesine katkıda bulunmaktadır

2.4.Literatür Taraması

Koh'un (1996), Hong Kong'daki 100 lisansüstü öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmanın amacı; öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerini belirlemektir. Çalışmanın sonucunda, risk alma eğilimi, belirsizliğe tolerans ve yenilikçilik özelliklerinin girişimci eğilime sahip olan öğrencilerde, sahip olmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır (Erdurur, 2012: 50).

Emsen vd. (2001) girişimciliği etkileyen unsurlar üzerine Atatürk Üniversitesi'nde yapmış oldukları çalışmada aile reisinin mesleği, aile ve cinsiyetin girişimciliği etkilediğini belirlemişlerdir. Ayrıca, Arslan (2002) yaptığı çalışmada kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden daha az girişimci olduğu sonucuna ulaşmıştır (Duran vd., 2013:44). Arslan (2002), Haliç Üniversitesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin oluşmasında aile, aile reisinin mesleği, ailedeki çocuk sayısı, cinsiyet,

doğum yeri, eğitim ve gelir seviyesi gibi çeşitli etkenlerin ne derecede etkisinin olduğunu ortaya çıkarmak için yapmış olduğu çalışmada, katılımcıların kendi işlerini kurma ve bağımsız bir şekilde çalışmak istemeleri ile aile reisinin eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin, kendi işini kurma veya girişimcilik eğiliminin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, ailenin sahip olduğu çocuk sayısının az olması ile ailelerinin gelir seviyesinin girişimcilikle arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu da anlaşılmıştır. (Erdurur, 2012: 50)

Luthje ve Franke 2003 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan Massachusetts Teknoloji Enstitüsü öğrencileriyle yaptığı çalışmada kişilik özelliklerinin serbest meslek veya kendi işini kurma eylemi üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu ve yeni bir girişimde bulunma niyeti ile bağlantılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. (Doğan, 2013: 100)

İrmiş (2003), Kırgızistan Bışkek'teki girişimcilikle ilgili profesyonel eğitim alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin tespitiyle ilgili çalışmada; öğrencilerin kendi firmalarını kurmayı ne kadar istediklerini, hangi meslekleri ne derecede ve ne kadar önemli gördüklerini, diğer bir ifadeyle girişimde bulunma hususunda eğilimlerinin nasıl olduğunu ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonucu olarak öğrencilerin birçoğunun yeni sistem içerisinde girişimciliğin öneminin ne olduğunu anladıkları ve bunun sonucu olarak da kendi iş ve işletmelerini kurma eğilimi içerisinde oldukları görülmüştür. (Erdurur, 2012: 50)

Wang ve Wong (2004) üniversite öğrencilerinin girişimciliğe yönelik tutumlarını nelerin belirlediği ile ilgili araştırmasını Singapur

National Üniversitesi'nde teknik alanlarda eğitim alan üniversite öğrencileri üzerine yapmıştır. Çalışmanın sonucunda eğitim seviyesi, cinsiyet ve ailenin geçmişinden gelen girişimcilik deneyimlerinin etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmışken, aynı araştırmada etnik kökenin girişimcilik üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. (Duran vd., 2013:44)

Börü'nün 2006 yılında Marmara Üniversitesi işletme bölümü öğrencileriyle yapmış olduğu girişimcilik eğilimlerinin ortaya koyulmasıyla ilgili çalışması neticesinde, öğrencilerin birçoğunun özellikle de kendi işini kurmak isteyen öğrencilerin girişimcilik özelliklerine sahip olduğu ve girişimcilik eğilimine sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. (Doğan, 2013: 127-128)

Cansız (2007), üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapmış olduğu çalışmasının sonuçları doğrultusunda, öğrencilerinin potansiyel birer girişimci olabilecekken yönlendirme eksikliği nedeniyle var olan bu potansiyellerini dışı vuramadıkları ortaya çıkmıştır. Ankete katılan öğrencilerin verdikleri cevaplar neticesinde, kız öğrencilerin sezgisel olarak, erkek öğrencilerin ise maddi anlamda girişimciliğe eğilimlerinin var olduğu da gözlemlenmiştir. (Erdurur, 2012: 51)

Örücü ve arkadaşları (2007), üniversite öğrencilerinde ailesel faktörlerin girişimcilik eğilimine etkisini inceleyen araştırmasında, üniversite öğrencilerinin kararlarını alırken diğer fikirlerden etkilendikleri ve takdir beklentisi içerisinde oldukları tespit edilmiştir. (Bozkurt, 2011: 21)

Gürbüz (2008), girişimcilik eğilimiyle ilişkili etkenlerin belirlenmesi için Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim alan lisans öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin girişimcilik özelliklerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu sebeple; girişimcilikle ilgili ders alan veya almayan, gelecekte girişimci olmayı isteyen ve istemeyen öğrenciler arasında başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi, kontrol odağı, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven ve yenilikçilik ile aile ve demografik özellikleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemektir. Elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin girişimcilik özelliğine sahip oldukları ve ayrıca öğrencilerin mezun olduktan sonra girişimci olmak isteyen ve istemeyenlerle, genel girişimcilik ve altı psikolojik özellik arasında yapılan t testi sonucunda kontrol odağı ve belirsizliğe karşı tolerans değişkenleri dışında tüm değişkenler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu sebeple gelecekte girişimci olmak isteyen öğrenciler gelecekte girişimci olmak istemeyenlere göre; başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi, yenilikçilik ve kendine güven özelliklerine sahip oldukları görülmektedir. (Erdurur, 2012: 51-52)

Özden ve diğerlerinin 2008 yılında yapmış oldukları araştırmada, Erzurum Atatürk Üniversitesi ile Kırgız-Türk ortaklığıyla kurulan ve Kırgızistan'da faaliyet gösteren Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'nde girişimciliğe ait en yakın eğitimin verildiği Fakülte öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Araştırmada üniversite öğrencilerinin mezun olduktan sonra kendi işini kurmak isteyip istememelerine göre girişimci aday

olarak kabul edilmiş ve girişimcilik kararlarını etkileyen demografik ve psikolojik faktörler öğrenilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda; psikolojik özelliklerden olan başarıma ihtiyacı, yenilikçilik, risk alma eğilimi ile demografik özelliklerden olan babanın girişimci olup olmaması ve ailede girişimci olup olmaması durumu değişkenlerinin girişimcilik üzerinde anlamlı etkilere sahip olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, öğrencilerde risk alma eğilimi ile yenilikçilik arttıkça girişimcilik artmakta buna karşılık ise başarı ihtiyacı arttıkça girişimcilik azalmaktadır. (Erdurur, 2012: 52)

İpçioğlu ve Taşer 2009 yılında üniversite öğrencilerinin girişimcilik hislerini araştırmak için, girişimci öğrencilerin eğitilmesi hedeflenen işletme bölümleri bulunan iki kamu üniversitesindeki 1. ve 4. sınıfta okuyan öğrencileri üzerine araştırma yapmışlardır. Yapılan bu araştırma sonucuna göre; dördüncü sınıfta okuyanların 1. sınıfta okuyanlara göre belirsizliğe karşı toleranslarının, risk alma eğilimlerinin ve kendine güven hislerinin arttığı tespit edilmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre de işletme bölümünde girişimcilik hislerini arttırmak için verilen eğitimin öğrenciler üzerinde olumlu etki yaptığı sonucuna ulaşılabilir. (Duran vd., 2013:44)

Yılmaz ve Sünbül 2009 yılında Selçuk Üniversitesinin farklı bölümlerinde 474 üniversite öğrencisi üzerinde yapmış oldukları araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel verileri sonucunda cinsiyetlerinin farklı olup olmamasına göre üniversite öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. (Bilge ve Bal, 2012: 136)

Çesteneci 2012 yılındaki yüksek lisans tez çalışmasında Ankara, Sakarya ve İstanbul’da faaliyet gösteren göçmen girişimciler üzerinde “Göçmenlik olgusunun Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkileri” üzerinde çalışma yapmıştır. Araştırma sonucunda, balkan göçmenlerinin sahip olduğu kaynak ve özelliklerin o dönem ki Türkiye şartlarında başarılı bir girişimci faaliyeti oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. (Doğan, 2013: 137)

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu çalışmada lisans eğitimi alan teknik ve sosyal bilimler son sınıf öğrencileri ve önlisans eğitimi alan teknik ve sosyal bilimler son sınıf öğrencilerinin, girişimcilik eğilimleri ile girişimcilik eğiliminin alt unsurlarından olan içsel kontrol hissi, bağımsızlık arzusu, risk alma eğilimi ve girişimcilik potansiyeli arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır.

3.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, lisans eğitimi alan teknik ve sosyal bilimler son sınıf öğrencileri ile önlisans eğitimi alan teknik ve sosyal bilimler son sınıf öğrencilerinde, eğitimin girişimcilik eğilimi üzerine etkisini göstermektir. Bu amaçla öğrencilerin girişimcilik eğilimini karşılaştırmak üzere bir anket çalışması yapılmıştır.

Teknik ve sosyal eğitim alan önlisans ve lisans son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerindeki farklılıklar ölçümlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada; üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi ve alt unsurları üzerine etki eden faktörleri tespit ederek, girişimcilik eğilimlerinin farklılık gösterip göstermediğini belirlemek ve

girişimcilik eğilimini belirleyen etmenlerden hangilerinde daha anlamlı bir farklılık yarattığı incelenmiştir. Ayrıca, demografik değişkenlerin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ne ölçüde etkilediği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Önemi

Araştırmanın kapsamını, Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Kütahya Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu ve Kütahya Teknik Bilimler Yüksekokulunda eğitim alan son sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Bu çalışma, Türkiye’de var olan dinamik ve genç nüfusun, girişimcilik eğilimlerini belirleyerek ülkenin gelecekteki girişimcilerinin yeni bir iş imkanı oluşturmalarına ve toplumun ekonomik refah seviyesini arttırmalarına yardımcı olabilmek adına eğitimin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisinin tespitine yönelik bulgular içermektedir.

3.3. Araştırmanın Hipotezi

Araştırmanın temel varsayımına göre; sosyal ve teknik eğitim alan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu varsayım çerçevesinde araştırma ile ilgili geniş tarama yapılmış, araştırma problemi tanımlanmış ve araştırmanın hipotezleri oluşturulmuştur.

Şenol; hipotezi, doğruluğu ya sezgisel ya da deneyimlerle belirlenen varsayımların test edilmesi şeklinde tanımlamaktadır. (Şenol, 2008: 49)

Araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan araştırma hipotezleri şunlardır;

H₁: Sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksektir.

Alt Hipotezleri;

H_{1A}: Sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hisleri ortalaması, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hissi ortalamasından büyüktür.

H_{1B}: Sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin bağımsızlık arzusu ortalaması, teknik bilimler eğitimi alan öğrencilerin bağımsızlık arzusu ortalamasından büyüktür.

H_{1C}: Sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin risk alma eğilimi ortalaması, teknik bilimler eğitimi alan öğrencilerin risk alma eğilimi ortalamasından büyüktür.

H_{1D}: Sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli ortalaması, teknik bilimler eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli ortalamasından büyüktür.

H₂: Lisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, Önlisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden yüksektir.

Alt hipotezleri;

H_{2A}: Lisans eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hisleri ortalaması, Önlisans eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hissi ortalamasından büyüktür.

H_{2B}: Lisans eğitimi alan öğrencilerin bağımsızlık arzusu ortalaması, Önlisans eğitimi alan öğrencilerin bağımsızlık arzusu ortalamasından büyüktür.

H_{2C}: Lisans eğitimi alan öğrencilerin risk alma eğilimi ortalaması, Önlisans eğitimi alan öğrencilerin risk alma eğilimi ortalamasından büyüktür.

H_{2D}: Lisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli ortalaması, Önlisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli ortalamasından büyüktür.

H₃: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksektir.

Alt hipotezleri

H_{3A}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalamasından yüksektir.

H_{3B}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalamasından yüksektir.

H_{3C}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalamasından yüksektir.

H_{3D}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalamasından yüksektir.

H4: Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksektir.

Alt Hipotezleri;

H4A: Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalamasından yüksektir.

H4B: Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalamasından yüksektir.

H4C: Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalamasından yüksektir.

H4D: Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalamasından yüksektir.

H5: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksektir.

Alt hipotezleri;

H5A: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalaması, Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalamasından yüksektir.

H_{5B}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalaması, Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalamasından yüksektir

H_{5C}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalaması, Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalamasından yüksektir.

H_{5D}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalaması, Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalamasından yüksektir.

H₆: Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksektir.

Alt Hipotezleri;

H_{6A}: Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalamasından yüksektir.

H_{6B}: Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalamasından yüksektir

H_{6C}: Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalamasından yüksektir.

H_{6D}: Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan

Önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalamasından yüksektir.

H₇: Demografik özelliklerine göre öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Alt Hipotezleri;

H_{7A}: Cinsiyete göre öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{7B}: Anne baba durumlarına göre öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{7C}: Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{7D}: Baba eğitim durumuna göre öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{7E}: Anne mesleki durumuna göre öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{7F}: Baba mesleki durumuna göre öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{7G}: Ailenin aylık gelir durumuna göre öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

3.4.Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak alan araştırması olan anket yöntemi kullanılmıştır. Anket Formu; Alpkan, Keskin ve Zehir (2002) tarafından oluşturulan Girişimcilik Hisleri ile Girişimcilik Potansiyeli Unsurları ölçeğinden faydalanılarak oluşturulmuştur. Anket

formunda girişimcilik eğilimi ile ilgili 35 ifade, demografik özellikler ile ilgili ise 10 ifade yer almaktadır.

Girişimcilik eğilimi ile ilgili yer alan 35 ifadeye “kesinlikle katılmıyorum(1)” dan başlayıp “kesinlikle katılıyorum(5)” şeklinde bitecek durumda ölçeğe puanlar verilmiş ve verilen bu puanların yüksek olması girişimcilik özelliğinin daha yüksek olacağını ifade edecek şekilde hazırlanmıştır.

Araştırmanın örnekleme, ana kütle sayısının bilinmediği durumlara göre, $\pm 0,05$ örnekleme hatası ile $p=0,05$, $q=0,05$ ve $\alpha=0,05$ değerleri kabul edilerek; $n=797$ olarak belirlenmiştir. Örneklem sayısı belirlendikten sonra, anketler rastgele örneklem yoluyla seçilen öğrencilere yüz yüze uygulanmıştır.

Alınan teknik veya sosyal eğitimin kişilerin girişimcilik eğilimi üzerine etkisini belirlemeye yönelik olarak uygulanan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde katılımcıların demografik özellikleriyle ilgili on değişkene, ikinci bölümünde ise, girişimcilik eğilimlerini ölçmeye yönelik otuz beş değişkene yer verilmiştir.

3.5.Araştırma Bulgularının Analizi

Araştırmaya ait veriler SPSS 16.0 programıyla değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili olarak güvenilirlik analizi (Cronbach Alpha) yapılmıştır. Bu analizler sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha değeri yüksek güvenilirlikte çıkmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin frekans dağılımları ve ankette yer alan soruların ortalamalarına yer verilmiştir.

3.5.1 Güvenilirlik Analizi

Dumlupınar Üniversitesinde eğitim alan son sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin test edilmesinde Cronbach Alpha değerine bakılmıştır. Araştırmanın girişimcilik eğilimine etki eden özelliklerine ilişkin incelenen soruların ölçeğine göre güvenilirlik analizi Cronbach Alpha değeri, 0,858 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen değer Tablo 3.1 'de gösterilmektedir.

Tablo 3.1: Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha	α
Girişimcilik Eğilimi	0,858

3.5.2 Tanımlayıcı İstatistiksel Analiz Bulguları

Araştırma kapsamında elde edilen genel bulgular çerçevesinde, araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin frekans ve yüzde dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 3.2'de gösterilmektedir. İlgili bölümlerden anketin yapıldığı gün derse gelen ve anketi yapmaya gönüllü olan öğrenciler arasından rastgele seçtiğimiz öğrencilerden erkek öğrenci sayısının, kadın öğrenci sayısına kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2: Demografik Özelliklere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Demografik Özellikler		Frekans	Yüzde
Okul	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	179	22,5
	Mühendislik Fakültesi	170	21,3
	Kütahya Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	196	24,6

	Kütahya Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	252	31,6
Bölüm	İşletme	79	9,9
	İktisat	22	2,8
	Kamu Yönetimi	41	5,1
	Maliye	37	4,6
	Makine Mühendisliği	50	6,3
	Elektrik Elektronik Mühendisliği	38	4,8
	Jeoloji Mühendisliği	18	2,3
	Endüstri Mühendisliği	31	3,9
	Maden Mühendisliği	33	4,1
	Dış Ticaret	23	2,9
	Lojistik	40	5,0
	Turizm ve Seyahat Hizmetleri	33	4,1
	Turizm ve Otelcilik	14	1,8
	Emlak ve Emlak Yönetimi	14	1,8
	Pazarlama	14	1,8
	İşletme Yönetimi	12	1,5
	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	46	5,8
	İç Mekan Tasarımı	2	0,3
	Mimari dekoratif Sanatlar	9	1,1
	Mimari Restorasyon	7	0,9
	Grafik Tasarımı	22	2,8
	Mobilya ve Dekorasyon	19	2,4
	Kuyumculuk ve Takı Tasarımı	13	1,6
	Bilgisayar Programcılığı	39	4,9
	Bilgisayar Operatörlüğü	24	3,0
	Seramik Cam ve Çinicilik	8	1,0
	Mekatronik	21	2,6
	İnşaat Teknolojisi	18	2,3
	Elektronik Teknolojisi	28	3,5
	Elektrik	35	4,4
	Makine	7	0,9
Cinsiyet	Kadın	329	41,3
	Erkek	468	58,7
Sınıf	2. sınıf	449	56,3
	4. sınıf	348	43,7
Anne Baba Durumu	Anne Baba Sağ ve Birlikte	696	87,3
	Anne Baba Sağ ve Ayrı	51	6,4

	Anne Vefat Etti	11	1,4
	Baba Vefat etti	37	4,6
	Her İkisi de Vefat Etti	2	0,3
Annenizin Eğitim Durumu	Okur Yazar	51	6,4
	İlkokul	386	48,4
	Ortaokul	150	18,8
	Lise	143	17,9
	Üniversite	40	5,0
	Lisansüstü	9	1,1
	Diğer	18	2,3
Babanızın Eğitim Durumu	Okur Yazar	21	2,6
	İlkokul	255	32,0
	Ortaokul	165	20,7
	Lise	215	27,0
	Üniversite	121	15,2
	Lisansüstü	8	1,0
	Diğer	12	1,5
Annenizin Mesleki Durumu	Çalışmıyor	585	73,4
	Kendi İşi	34	4,3
	Özel Sektör	95	11,9
	Kamu Kurumu	29	3,6
	Tarım	24	3,0
	Emekli	27	3,4
	Diğer	3	0,4
Babanızın Mesleki Durumu	Çalışmıyor	45	5,6
	Kendi İşi	151	18,9
	Özel Sektör	209	26,2
	Kamu Kurumu	128	16,1
	Tarım	61	7,7
	Emekli	142	17,8
	Diğer	61	7,7
Ailenizin Aylık Toplam Geliri	0-1000 TL	167	21,0
	1001-2000 TL	325	40,8
	2001-4000 TL	229	28,7
	4001 TL ve Üzeri	76	9,5

Tablo 3.2 incelendiğinde örneklem grubunun % 22,5'inin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencisi, % 21,3'ünün Mühendislik Fakültesi öğrencisi, % 24,6'sının Kütahya Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu öğrencisi ve % 31,6'sının Kütahya Teknik Bilimler

Meslek Yüksekokulu öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Bu grubun % 41,3'ünün kadın, % 58,7'sinin erkek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcılardan en yüksek yüzdeye sahip katılımı % 9,9 ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümü öğrencileri oluştururken, en düşük yüzdeye sahip katılımı ise % 0,3 ile Kütahya Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu İç Mekan Tasarımı bölümü öğrencileri oluşturmuştur.

Katılımcıların % 87,3'ünün anne ve babası sağ ve birlikte, % 6,4'ünün anne babası sağ ve ayrı, % 1,4'ünün annesi vefat etmiş, % 4,6'sının babası vefat etmiş ve %0,3'ünün hem annesi hem de babası vefat etmiş olarak tespit edilmiştir.

Katılımcıların anne eğitim durumları incelendiğinde % 6,4'ü okuryazar, % 48,4'ü ilkökul, % 18,8'i ortaokul, % 17,9'u lise, % 5'i üniversite, % 1,1'i lisansüstü ve % 2,3'ü diğer olarak belirlenmiştir. Yine katılımcıların baba eğitim durumları incelendiğinde % 2,6'sı okuryazar, % 32'si ilkökul, % 20,7'si ortaokul, % 27'si lise, % 15,2'si üniversite, % 1'i lisansüstü ve % 1,5'i diğer olarak belirlenmiştir.

Katılımcıların anne mesleki durumları incelendiğinde ise, % 73,4'ü çalışmıyor, % 4,3'ünün kendi işi, % 11,9'u özel sektör, % 3,6'sı kamu kurumu, % 3'ü tarım, % 3,4'ü emekli ve % 0,4'ü diğer olarak belirlenmiştir. Yine katılımcıların baba mesleki durumları incelendiğinde ise, % 5,6'sı çalışmıyor, % 18,9'u kendi işi, % 26,2'si özel sektör, % 16,1'i kamu kurumu, % 7,7'si tarım, % 17,8'i emekli ve % 7,7'si diğer olarak belirlenmiştir.

Katılımcıların ailelerinin aylık toplam gelirleri incelendiğinde ise % 21'i 0-1000 TL arası, % 40,8'i 1001-2000 TL arası, % 28,7'si 2001-3000 TL ve % 9,5'i 4001 TL ve üzeri olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.3: Girişimcilik Eğilimi Unsurları ile İlgili Bulgular

İfadeler	X _{ort.}	ss.	Durum
Çevremdeki olayları etkilemem pek mümkündür	3,39	1,146	Orta
İşler iyi gidince bunun sebebini genellikle iyi şansa bağlamam	3,23	1,212	Orta
Eğer bir şey yapmaya karar verirsem, bunu yapmamı kimse engelleyemez	3,89	1,112	Yüksek
Yeni şeyleri denemek ürkütücü olsa da, denemekten vazgeçmem	3,76	1,057	Yüksek
Kariyerimle ilgili karar verirken yakınlarımın dediğini yapmam	2,87	1,185	Orta
Canım bir şeyi isterse, bana ikram edilmesini beklemem gider alırım	3,00	1,357	Orta
Herkes bir iş için yapılamaz dese de, ben yapmanın yollarını ararım	3,84	1,039	Yüksek
Ekonomik olarak kimseye bağlı olmak istemem	4,20	1,093	Yüksek
Bir akşam yemeğine çıkarken, nereye gidileceğini arkadaşlarıma bırakırım	2,98	1,066	Orta
Kimse beğenmese de ben doğru bildiğimi savunurum	3,66	1,153	Orta
Farklı olmaktan ve düşünmekten çekinmem	3,98	1,075	Yüksek
Yaptığım işlerde başkalarının onayını almak istemem	2,85	1,222	Orta
Yeni yemekler, yeni yerler ve yeni tecrübelerin peşinde koşarım	3,92	1,058	Yüksek
Soruyu sormadan önce cevabı bilmeye ihtiyaç duymam	2,96	1,201	Orta
Son altı ayda bazı riskler aldım	3,28	1,333	Orta
Hiç tanımadığım birine gidip sohbet edebilirim	3,40	1,279	Orta
Kasıtlı olarak hiç bilmediğim bir yola sapabilirim	2,92	1,289	Orta
Bir şeyi daha önce başkaları denememişse ben de denemem	2,69	1,231	Orta
Bir projeyi başlatıp her türlü engele rağmen sonuna kadar giderim	3,75	1,095	Yüksek
İş başında olmayı ve sorumluluk almayı severim	3,98	1,093	Yüksek
Kendimi sağlıklı ve iyi hissediyorum	4,02	1,132	Yüksek

İnsanlarla görüşmeyi ve onlarla uğraşmayı severim	4,02	1,045	Yüksek
İnsanlarla iyi iletişim kurarım ve onları ikna ederim	3,94	1,038	Yüksek
İnsanlar benim fikirlerimi anlamakta zorlanmazlar	3,76	1,040	Yüksek
Kurmayı amaçladığım iş konusunda çok geniş tecrübelerim var	3,14	1,126	Orta
Vergi kayıtları, faturalar, defterler gibi evrakları hazırlamayı iyi biliyorum	2,97	1,254	Orta
Finans ve pazarlama becerilerim çok iyi	3,04	1,170	Orta
Hedeflediğim pazardaki rakip firmalar da çok başarılıdır	3,11	1,100	Orta
İşim için çok uygun bir kuruluş yeri belirledim	3,03	1,168	Orta
Kuruluş yatırımı için yeterli bir mali kaynak bulacağıma inanıyorum	3,13	1,182	Orta
İlk yılki faaliyet giderleri için bana destek olabilecek yakınlarım var	3,18	1,224	Orta
Ucuz ve kaliteli hammadde satıcılarını tanıyorum	2,80	1,210	Orta
Benim zayıf olduğum konularda danışabileceğim yetenek ve bilgi sahibi kişileri tanıyorum	3,78	1,181	Yüksek
Bir iş kurmayı her şeyden çok istiyorum	3,88	1,244	Yüksek
İlişki içinde olduğum insanlar bana güvenir ve saygı duyarlar	4,25	1,000	Yüksek

($X_{ort} = 1 - 2,33$ düşük, $2,34 - 3,66$ orta, $3,67 - 5$ yüksek)

Girişimcilik eğilimlerine ilişkin ortalamalar incelendiğinde en düşük ortalama “Bir şeyi daha önce başkaları denememişse ben de denemem” ifadesininidir. En yüksek ortalama ise “İlişki içinde olduğum insanlar bana güvenir ve saygı duyarlar” ifadesininidir.

3.5.3 Yorumlayıcı İstatistiksel Analiz Bulguları

Çalışmada kullanılan ölçeğin geçerliliği daha önceki çalışmalarda kanıtlandığından bu çalışmada doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinin T Değerleri ve Standartlaştırılmış Katsayı

yapısının uyum indisleri ve ölçüleri aşağıdaki tablo 3.4 ve tablo 3.5’de gösterilmiştir.

Tablo 3.4: Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	T-Değerleri	Standartlaş tırılmış Katsayılar
İşsel Kontrol Hissi		
Çevremdeki olayları etkilemem pek mümkündür	10,30	0,40
İşler iyi gidince bunun sebebini genellikle iyi şansa bağlamam	4,96	0,20
Eğer bir şey yapmaya karar verirsem, bunu yapmamı kimse engelleyemez	16,72	0,61
Yeni şeyleri denemek ürkütücü olsa da, denemekten vazgeçmem	19,47	0,69
Kariyerimle ilgili karar verirken yakınlarımın dediğini yapmam	5,81	0,23
Canım bir şeyi isterse, bana ikram edilmesini beklemem gider alırım	5,93	0,23
Herkes bir iş için yapılamaz dese de, ben yapmanın yollarını ararım	17,12	0,62
Bağımsızlık Arzusu		
Ekonomik olarak kimseye bağlı olmak istemem	18,04	0,50
Bir akşam yemeğine çıkarken, nereye gidileceğini arkadaşlarıma bırakırım	2,99	0,12
Kimse beğenmese de ben doğru bildiğimi savunurum	13,81	0,53
Farklı olmaktan ve düşünmekten çekinmem	20,00	0,76
Yaptığım işlerde başkalarının onayını almak istemem	4,00	0,16
Risk Alma Eğilimi		
Yeni yemekler, yeni yerler ve yeni tecrübelerin peşinde koşarım	11,49	0,47
Soruyu sormadan önce cevabı bilmeye ihtiyaç duymam	5,27	0,22
Son altı ayda bazı riskler aldım	12,61	0,52

Tablo 3.4 (Devamı): Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Hiç tanımadığım birine gidip sohbet edebilirim	15,81	0,65
Kasıtlı olarak hiç bilmediğim bir yola sapabilirim	10,01	0,41
Bir şeyi daha önce başkaları denememişse ben de denemem	-1,01	-0,05
Girişimcilik Potansiyeli		
Bir projeyi başlatıp her türlü engele rağmen sonuna kadar giderim	14,87	0,52
İş başında olmayı ve sorumluluk almayı severim	16,34	0,57
Kendimi sağlıklı ve iyi hissediyorum	14,39	0,51
İnsanlarla görüşmeyi ve onlarla uğraşmayı severim	18,44	0,62
İnsanlarla iyi iletişim kurarım ve onları ikna ederim	18,76	0,63
İnsanlar benim fikirlerimi anlamakta zorlanmazlar	14,61	0,51
Kurmayı amaçladığım iş konusunda çok geniş tecrübelerim var	12,42	0,45
Vergi kayıtları, faturalar, defterler gibi evrakları hazırlamayı iyi biliyorum	11,08	0,40
Finans ve pazarlama becerilerim çok iyi	14,62	0,51
Hedeflediğim pazardaki rakip firmalar da çok başarılıdır	10,70	0,39
İşim için çok uygun bir kuruluş yeri belirledim	10,19	0,37
Kuruluş yatırımı için yeterli bir mali kaynak bulacağıma inanıyorum	13,24	0,47
İlk yılki faaliyet giderleri için bana destek olabilecek yakınlarım var	9,03	0,37
Ucuz ve kaliteli hammadde satıcılarını tanıyorum	10,00	0,33
Benim zayıf olduğum konularda danışabileceğim yetenek ve bilgi sahibi kişileri tanıyorum	16,95	0,55
Bir iş kurmayı her şeyden çok istiyorum	13,25	0,47
İlişki içinde olduğum insanlar bana güvenir ve saygı duyarlar	17,75	0,61

Tablo 3.5: Ölçüm Modeli İçin Uyum Ölçüleri

Uyum Ölçüsü	Değeri
RMSEA	0,093
NFI	0,60
CFI	0,65
NNFI	0,62
χ^2	4366,02
df	554
χ^2 / df	7,8809

Tablo 3.4 incelendiğinde genel olarak T- Değerlerinin anlamlı çıktığı görülmektedir. Ancak, risk alma eğilimi altında bulunan “Bir şeyi daha önce başkaları denememişse ben de denemem” ifadesinin t-değeri negatif çıktığından, bu ifadenin risk alma eğilimine etkisi olmayıp bu yolun anlamsız olduğu görülmüştür.

Yukarıdaki tablo 3.4 incelendiğinde “Yeni şeyleri denemek ürktücü olsa da, denemekten vazgeçmem” ifadesi içsel kontrol hissi faktörünü %40 oranıyla en fazla açıklayan ifade olmuştur. “İşler iyi gidince bunun sebebini genellikle iyi şansa bağlamam” ifadesi de içsel kontrol hissi faktörünü %20 oranıyla en az açıklayan ifade olmuştur. Bağımsızlık arzusu faktörünü ise %76 oranıyla en fazla açıklayan ifade “Farklı olmaktan ve düşünmekten çekinmem” ifadesi olmuştur. “Bir akşam yemeğine çıkarken, nereye gidileceğini arkadaşlarıma bırakırım” ifadesi de %12 oranıyla bağımsızlık arzusu faktörünü en az açıklayan ifade olmuştur.

Risk alma eğilimi faktörünü ise %65 oranıyla en fazla açıklayan ifade “Hiç tanımadığım birine gidip sohbet edebilirim” ifadesi

olmuştur. “Bir şeyi daha önce başkaları denememişse ben de denemem” ifadesi ise risk alma eğilimini açıklamamaktadır.

Girişimcilik potansiyeli faktörünü ise %63 oranıyla en fazla açıklayan ifade “İnsanlarla iyi iletişim kurarım ve onları ikna ederim” ifadesi olmuştur. “Ucuz ve kaliteli hammadde satıcılarını tanıyorum” ifadesi de %33 oranıyla girişimcilik potansiyeli faktörünü en az açıklayan ifade olmuştur.

Tablo 3.6: Girişimcilik Eğilimi Unsurları Boyutundaki Faktörlere İlişkin Ortalamalar ve Standart Sapma

Boyutlar	$X_{ort.}$	ss.	Durum
İçsel Kontrol Hissi	3,4243	0,62285	Orta
Bağımsızlık Arzusu	3,5343	0,60259	Orta
Risk Alma Eğilimi	3,1953	0,65658	Orta
Girişimcilik Potansiyeli	3,5149	0,61496	Orta

$X_{ort.} = (1-2,33 \text{ düşük}, 2,34-3,66 \text{ orta}, 3,67-5 \text{ yüksek})$

Girişimcilik eğilimi unsurlarındaki faktörlere ilişkin ortalamalar ve standart sapmalar incelendiğinde en düşük ortalamaya ve standart sapmaya sahip faktörün “Risk alma eğilimi” faktörü olduğu görülmektedir. En yüksek ortalama ve en düşük standart sapmaya sahip faktörün ise “Bağımsızlık Arzusu” faktörü olduğu görülmektedir.

H₁: Sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksektir.

Tablo 3.7: Teknik veya Sosyal Alanda Eğitim Alan Öğrencilerin Girişimcilik Düzeyi ve Unsurlarına İlişkin Bağımsız T-Testi

Girişimcilik Eğilimi Unsurları Boyutları	Okul	$X_{ort.}$	ss.	F	Sig.(p)
Girişimcilik Eğilimi	Teknik Bilimler	3,4487	0,49380	1,105	0,804
	Sosyal Bilimler	3,4403	0,46450		
İçsel Kontrol Hissi	Teknik Bilimler	3,4286	0,65772	5,620	0,836
	Sosyal Bilimler	3,4194	0,58195		
Risk Alma Eğilimi	Teknik Bilimler	3,2212	0,67722	2,759	0,239
	Sosyal Bilimler	3,1662	0,63219		
Bağımsızlık Arzusu	Teknik Bilimler	3,5436	0,63376	4,259	0,643
	Sosyal Bilimler	3,5237	0,56611		
Girişimcilik Potansiyeli	Teknik Bilimler	3,5095	0,60751	0,608	0,790
	Sosyal Bilimler	3,5211	0,62398		

Teknik veya sosyal alanda eğitim alan öğrencilerin girişimcilik düzeylerinde farklılık olup olmadığını anlamaya yönelik bağımsız t testi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre, sosyal bilimler eğitimi alan öğrenciler ile teknik bilimler alanında eğitim alan öğrencilerin girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Yani, sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek değildir.

H_{1A}: Sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hisleri ortalaması, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hissi ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi almış öğrenciler ile teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hissi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hisleri, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hislerinden daha yüksek değildir.

H_{1B}: Sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin bağımsızlık arzusu ortalaması, teknik bilimler eğitimi alan öğrencilerin bağımsızlık arzusu ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi almış öğrenciler ile teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin bağımsızlık arzusu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin bağımsızlık arzusu, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin bağımsızlık arzusundan daha yüksek değildir.

H_{1C}: Sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin risk alma eğilimi ortalaması, teknik bilimler eğitimi alan öğrencilerin risk alma eğilimi ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi almış öğrenciler ile teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin risk alma eğilimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin risk alma eğilimi, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin risk alma eğiliminden daha yüksek değildir.

H_{1D}: Sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli ortalaması, teknik bilimler eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi almış öğrenciler ile teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik potansiyeli, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik potansiyelinden daha yüksek değildir.

H₂: Lisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, önlisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden yüksektir.

Tablo 3.8: Önlisans veya Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimi Düzeyi ve Unsurlarına İlişkin Bağımsız T-Testi

Girişimcilik Eğilimi Unsurları Boyutları	Okul	X _{ort.}	ss.	F	Sig.(p)
Girişimcilik Eğilimi	Önlisans	3,4475	0,51113	2,268	0,855
	Lisans	3,4413	0,43738		
İçsel Kontrol Hissi	Önlisans	3,4381	0,65063	4,500	0,477
	Lisans	3,4065	0,58570		
Risk Alma Eğilimi	Önlisans	3,1350	0,67936	2,261	0,003
	Lisans	3,2727	0,61852		
Bağımsızlık	Önlisans	3,4991	0,63598	4,378	0,062
	Lisans	3,5794	0,55443		
Girişimcilik Potansiyeli	Önlisans	3,5465	0,63746	0,786	0,101
	Lisans	3,4745	0,58321		

Lisans veya önlisans düzeyinde eğitim alan öğrencilerin girişimcilik düzeylerinde farklılık olup olmadığını anlamaya yönelik bağımsız t testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre lisans

düzeyinde eğitim alan öğrenciler ile önlisans düzeyinde eğitim alan öğrencilerin girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek değildir.

H_{2A}: Lisans eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hisleri ortalaması, Önlisans eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hissi ortalamasından yüksektir.

Lisans eğitimi almış öğrenciler ile önlisans eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hissi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, lisans eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hisleri, önlisans eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hislerinden daha yüksek değildir.

H_{2B}: Lisans eğitimi alan öğrencilerin bağımsızlık arzusu ortalaması, Önlisans eğitimi alan öğrencilerin bağımsızlık arzusu ortalamasından yüksektir.

Lisans eğitimi almış öğrenciler ile önlisans eğitimi almış öğrencilerin bağımsızlık arzusu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, lisans eğitimi almış öğrencilerin bağımsızlık arzusu, önlisans eğitimi almış öğrencilerin bağımsızlık arzusundan daha yüksek değildir.

H_{2C}: Lisans eğitimi alan öğrencilerin risk alma eğilimi ortalaması, Önlisans eğitimi alan öğrencilerin risk alma eğilimi ortalamasından yüksektir.

Lisans eğitimi almış öğrenciler ile önlisans eğitimi almış öğrencilerin risk alma eğilimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. ($p<0,05$) Buna göre, lisans eğitimi almış öğrencilerin risk alma eğilimi, önlisans eğitimi almış öğrencilerin risk alma eğiliminden daha yüksektir.

H_{2D}: Lisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli ortalaması, Önlisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik potansiyeli ortalamasından yüksektir.

Lisans eğitimi almış öğrenciler ile önlisans eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, lisans eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik potansiyeli, önlisans eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik potansiyelinden daha yüksek değildir.

Tablo 3.9: Sosyal ve Teknik Bilimler Eğitimi Alan Lisans ve Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimi Düzeyi ve Unsurlarına İlişkin Anova Testi

	Okul	Okul	Ortala ma Fark	Stand art Hata	Sig.(p)
Girişimcilik Eğilimi	İİBF	Mühendislik	- 0,14107	0,0511 0	0,035
	İİBF	KSBMYO	- 0,12964	0,4934	0,053
	Mühendislik	KTBYO	0,10862	0,0473 6	0,132
	KSBMYO	KTBYO	0,09720	0,0454 5	0,197

İçsel Kontrol Hissi	İİBF	Mühendislik	- 0,15123	0,0664 5	0,139
	İİBF	KSBMYO	- 0,16574	0,0641 5	0,060
	Mühendislik	KTBMYO	0,09288	0,0615 9	0,792
	KSBMYO	KTBMYO	0,10739	0,0591 0	0,417
Risk Alma Eğilimi	İİBF	Mühendislik	- 0,16795	0,0698 1	0,098
	İİBF	KSBMYO	0,04717	0,0673 9	1,000
	Mühendislik	KTBMYO	0,23052	0,0647 0	0,002
	KSBMYO	KTBMYO	0,01540	0,0620 8	1,000
Bağımsızlık Arzusu	İİBF	Mühendislik	- 0,06316	0,0644 7	1,000
	İİBF	KSBMYO	0,04758	0,0622 4	1,000
	Mühendislik	KTBMYO	0,11415	0,0597 5	0,339
	KSBMYO	KTBMYO	0,00340	0,0573 4	1,000
Girişimcilik Potansiyeli	İİBF	Mühendislik	- 0,15031	0,0653 8	0,131
	İİBF	KSBMYO	- 0,22930	0,0631 2	0,002

	Mühendislik	KTBMYO	0,07046	0,0605 9	1,000
	KSBMYO	KTBMYO	0,14946	0,0581 4	0,062

Yukarıdaki Tablo 3.9’u H₃, H₄, H₅ ve H₆ hipotezlerine göre incelersek;

H₃: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksektir.

Lisans düzeyinde sosyal bilimler alanında ve teknik bilimler alanında eğitim alan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü ANOVA testine bakıldığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($p < 0,05$) Buna göre, sosyal bilimler alanında eğitim alan lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, teknik bilimler alanında eğitim alan lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerine göre daha yüksektir.

H_{3A}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hissi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p > 0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri, teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hislerinden daha yüksek değildir.

H_{3B}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu, teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusundan daha yüksek değildir.

H_{3C}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi, teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğiliminden daha yüksek değildir.

H_{3D}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli,

teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinden daha yüksek değildir.

H₄: Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksektir.

Önlisans düzeyinde sosyal bilimler alanında ve teknik bilimler alanında eğitim alan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Tek Yönlü ANOVA testine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler alanında eğitim alan önlisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, teknik bilimler alanında eğitim alan önlisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerine göre daha yüksek değildir.

H_{4A}: Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hissi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri, teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hislerinden daha yüksek değildir.

H_{4B}: Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu, teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusundan daha yüksek değildir.

H_{4C}: Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi, teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin risk alma eğiliminden daha yüksek değildir.

H_{4D}: Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli, teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinden daha yüksek değildir.

H₅: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksektir.

Lisans düzeyinde eğitim alan sosyal bilimler öğrencileri ile önlisans düzeyinde eğitim alan sosyal bilimler öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla Tek Yönlü ANOVA testine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler alanında eğitim alan lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, sosyal bilimler alanında eğitim alan önlisans öğrencilerinden daha yüksek değildir.

H_{5A}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalaması, Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hissi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri, sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hislerinden daha yüksek değildir.

H_{5B}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalaması, Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu arasında anlamlı

bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu, sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusundan daha yüksek değildir.

H_{5C}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalaması, Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi, sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin risk alma eğiliminden daha yüksek değildir.

H_{5D}: Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalaması, Sosyal bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalamasından yüksektir.

Sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. ($p<0,05$) Buna göre, sosyal bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli, sosyal bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinden daha yüksektir.

H₆: Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksektir.

Lisans düzeyinde eğitim alan teknik bilimler öğrencileri ile önlisans düzeyinde eğitim alan teknik bilimler öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla Tek Yönlü ANOVA testine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p>0,05$) Buna göre, teknik bilimler alanında eğitim alan lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, teknik bilimler alanında eğitim alan önlisans öğrencilerinden daha yüksek değildir.

H_{6A}: Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri ortalamasından yüksektir.

Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hissi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin içsel kontrol hisleri, teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin içsel kontrol hislerinden daha yüksek değildir.

H_{6B}: Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu ortalamasından yüksektir

Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu arasında anlamlı

bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusu, teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin bağımsızlık arzusundan daha yüksek değildir.

H_{6C}: Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi ortalamasından yüksektir.

Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin risk alma eğilimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. ($p<0,05$) Buna göre, teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin risk alma eğilimi, teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin risk alma eğiliminden daha yüksektir.

H_{6D}: Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalaması, Teknik bilimler eğitimi alan Önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli ortalamasından yüksektir.

Teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencileri ile teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. ($p>0,05$) Buna göre, teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli, teknik bilimler eğitimi alan önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinden daha yüksek değildir.

H₇: Demografik özelliklerine göre öğrencilerin girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 3.10: Cinsiyete Göre Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimi Düzeyine İlişkin T Testi

	Cinsiyet	X _{ort.}	ss.	t.	Sig.(p)
Girişimcilik Eğilimi	Kadın	3,3614	0,49403	-3,250	0,025
	Erkek	3,4871	0,56594		

Cinsiyete göre öğrencilerin girişimcilik düzeyi eğilimini ölçmeye yönelik yapılan bağımsız t testine göre ($p < 0,005$), cinsiyetle girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. X ortalamalarına baktığımızda ise erkek öğrencilerin girişimcilik eğiliminin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3.11: Anne ve Babanın Birliktelik Durumu, Eğitim Durumu, Mesleki Durumu ve Ailenin Aylık Gelirinin Girişimcilik Eğilimi Düzeyine İlişkin Anova Testi

	Demografik Özellikler	F	Sig.(p)
Girişimcilik Eğilimi	Anne baba birliktelik durumu	1,769	0,000
	Anne eğitim Durumu	1,563	0,005
	Baba Eğitim Durumu	1,337	0,046
	Annenin Mesleki Durumu	0,787	0,883
	Babanın Mesleki Durumu	1,394	0,027
	Ailenin Aylık Toplam Geliri	1,308	0,060

Anne babanın birlikte yaşayıp yaşamadığı, eğitim durumu, meslekleri ve ailenin aylık gelirin göre öğrencilerin girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını anlamaya yönelik yapılan ANOVA testine baktığımızda, annenin mesleğinin ve ailenin aylık toplam gelirin öğrencilerin girişimcilik düzeyini etkilemediği görülmektedir. Anne ve babanın birliktelik durumu,

annenine veya babasının eğitim durumu ve babasının mesleğinin öğrencilerin girişimcilik düzeylerini etkilediği görülmektedir.

4. SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye’de var olan genç ve dinamik nüfusun girişimcilik eğilimlerini belirleyerek ülkenin gelecekteki girişimcilerinin yeni bir istihdam imkanı oluşturmalarına ve toplumun ekonomik refah seviyesini arttırmalarına yardımcı olabilmek adına, eğitimin girişimcilik eğilimi üzerine etkisini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Bu çalışmalara katkı vermek amacıyla yapılan çalışmanın analizleri neticesinde sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olmadığı; girişimcilik eğiliminin alt boyutlarında da sosyal bilimler eğitimi almış öğrencilerin içsel kontrol hislerinin, bağımsızlık arzularının, risk alma eğilimlerinin ve girişimcilik potansiyellerinin teknik bilimler eğitimi almış öğrencilerden daha yüksek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradan anlaşılmaktadır ki, sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin müfredatlarında girişimcilikle ilgili dersler az sayıda bulunmakta veya var olan derslerin ders saatlerinin eksikliği göze çarpmaktadır. Bunun yanında ders içeriklerinde girişimcilik eğilimlerini artırıcı kazanımlara da yer verilmesi gerekmektedir.

Yapılan analizler neticesinde, lisans eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin, önlisans eğitimi almış öğrencilerin

girişimcilik eğilimlerinden yüksek olmadığı; girişimcilik eğiliminin alt boyutlarında ise sadece risk alma eğilimi boyutunda lisans eğitimi almış öğrencilerin risk alma eğilimlerinin, önlisans eğitimi almış öğrencilerin risk alma eğilimlerinden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun sebebi de lisans eğitimi alan öğrencilerin aldıkları uzun süreli eğitimin kendilerine verdiği katkı neticesinde cesaret kazanmalarından kaynaklanıyor olabilir. Burada lisans eğitimi almış öğrencilerin girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğilimi alt unsurları olan içsel kontrol hissi, bağımsızlık arzusu ve girişimcilik potansiyelinin önlisans öğrencilerine göre yüksek çıkmama sebebi de ailelerin çocuklarını kamuda çalışmaya yönlendirmesi ve girişimciliğin avantajları hakkında yeteri derecede bilgilendirmemesinden kaynaklanıyor olabilir.

Eğitim düzeyine göre öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine ilişkin yapılan analizlerde ise, İİBF öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin, mühendislik fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. İİBF öğrencilerinin risk alma eğilimi, içsel kontrol hissi, bağımsızlık arzusu ve girişimcilik potansiyeli alt boyutlarında ise mühendislik öğrencilerinden daha yüksek olmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, İİBF öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin KSBMYO öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden; mühendislik fakültesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin, KTBYO öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden; KSBMYO öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin, KTBYO öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olmadığı sonucuna varılmıştır. Bunun yanında, girişimcilik eğilimi alt

boyutlarından sadece mühendislik fakültesi öğrencilerinin risk alma eğilimlerinin, KTBYO öğrencilerinin risk alma eğilimlerinden; İİBF öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinin, KSBMYO öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Buradan anlaşılmaktadır ki, lisans düzeyinde teknik eğitim alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini arttırmaya yönelik dersler yeterli seviyede değildir. Lisans düzeyinde sosyal bilimler eğitimi alan öğrencilerin bağımsızlık arzusunu arttırmaya ve risk alma korkusunu azaltmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca, teknik bilimler eğitimi alan lisans öğrencilerinin yüksek çıkan risk alma eğilimlerinin, diğer boyutlarda önlisans eğitimi alan öğrencilerden neden daha yüksek çıkmadığı detaylı bir şekilde incelenmelidir. Lisans düzeyinde teknik bilimler eğitimi alan öğrencilerin sosyal yönünün artırılmasına katkı sağlayacak ders sayısının artırılması ve hatta sonuçlardan da anlaşılabacağı gibi teknik ve sosyal bilimlerin disiplinler arası entegrasyon ile eğitim çalışmasını yürütülmesi gerekmektedir.

Fakülte bazında İİBF öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli, KSBMYO öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinden yüksek sonucuna varılmış olmasına rağmen lisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyeli önlisans öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinden yüksek değildir. Sonuç olarak teknik bilimler eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini arttırmaya yönelik ders sayısının artırılması gerekmektedir.

Öğrencilerin cinsiyete göre girişimcilik eğilimlerine baktığımızda, erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin kadın öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun toplumun kültürüne göre değişip değişmediğinin araştırılması gerekmektedir. Örneğin üniversitemize çeşitli ülkelerden gelen kadın öğrencilere aynı anket uygulanarak birkaç ülkeye göre karşılaştırma yapılabilir. Ayrıca, ailenin kadınlara yönelik özerklik desteği verip vermediği veya verilen desteğin girişimcilik eğilimi üzerine etkisinin olup olmadığı da araştırılabilir.

Öğrencilerin anne baba birliktelik durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve babanın mesleki durumunun öğrencilerin girişimcilik düzeylerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, annenin mesleki durumu ve ailenin aylık toplam gelirinin öğrencilerin girişimcilik düzeylerini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebi ise ailelerin çocuklarını stres ve sıkıntıdan uzak bir ortam olarak düşündükleri kamuda çalışmaya yönlendirmesi sonucunda çocuklarını korumaya alması olarak düşünülebilir.

Yapılan çalışmalar sonucunda fakülte ve meslek yüksekokullarında girişimcilikle ilgili okutulan derslerin yetersizliği göze çarpmakta yani verilen teorik bilginin yetersiz olduğu, teorik bilginin yanında uygulamalı girişimcilik eğitimlerinin de verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Bu çalışma fakülte ve meslek yüksekokullarında halen okumakta olan son sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Girişimcilik eğilimi üzerine eğitimin etkisini incelemek üzere; öğrencilerin üniversiteye

kayıt yaptırdıkları yılın ilk haftalarında bir anket uygulayıp, bu anketi aynı öğrenciler son sınıfa geldiklerinde tekrar uygulayıp sonuçlar değerlendirildiği takdirde, eğitimin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olup olmadığı sonucuna daha net bir şekilde ulaşılabilir.

KAYNAKÇA

- AKDEMİR, Ali, (1996), **Girişimcilik Kültürü: Para ile Mutlu Olunur mu?**, Kütahya.
- AKDEMİR, Ali, (2008), **İşletmeciliğin Temel Bilgileri**, Orion Kitabevi, Ankara.
- ALPKAN, Lütfühak, KESKİN, Halit ve ZEHİR Cemal (2002), “Girişimcilik Hisleriyle Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki: Gebze ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması”, **21. Yüzyılda KOBİ’ler Sempozyumu**, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Kıbrıs
- BİLGE, Hürriyet ve BAL, Vedat (2012), “Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl:2012, Sayı: 16, Isparta, ss. 131-148
- BOZKURT, Öznur ve ERDURUR, Kutbettin (2013), “Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Yıl:2013, Sayı: 2, Çanakkale, ss. 57-78
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, (2004), **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**, Pegem A Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara.
- CANBAZ, Mustafa, ÇANKIR, Bilal ve ÇEVİK, Emre (2013), “İşletme ve Muhasebe Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesinde Bölgesel farklılık Etkisi”,

- Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi**, Yıl: 2013, Sayı: 3, ss. 229-248
- ÇALIŞKAN MAYA, İlknur, UZMAN, Ersin ve IŞIK, Halil, (2012), “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Farklı Kaynaklardan Algıladıkları Sosyal Desteğin Yordaması”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Yıl: 2012, Sayı: 1, Çanakkale, ss. 23-48
- ÇELİK, Adnan ve AKGEMCİ, Tahir, (2007), **Girişimcilik Kültürü ve KOBİ’ler**, Gazi Kitabevi, Ankara.
- ÇETİN, Canan, ÖZDEMİRCİ, Ata ve TAŞKIRAN, Erkan (2012), **Stratejik Düşünce ve Kurumsal Girişimcilik**, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- ÇETİNKAYA BOZKURT, Özlem, (2011), **Dünya’da ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler**, Detay Yayıncılık, Ankara.
- DOĞAN, Nilhun (2013), “Türkiye’de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- DOĞANER, Mustafa ve ALTUNOĞLU, Ali Ender (2010), “Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Yıl: 2010, Sayı: 2, Online, ss. 103-110
- DÖM, Serpil, (2006), **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği**, Detay Yayıncılık, Ankara.

- DURAN, Cengiz, BÜBER, Harun ve EREN GÜMÜŞTEKİN, Gülten (2013), “Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksekokulu Makine Programı Örneği”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Yıl:2013, Sayı: 2, Çanakkale, ss. 33-56
- ERDOĞAN, Bayram Zafer, (2009), **Girişimcilik ve KOBİ’ler: Teori ve Uygulama**, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- ERDURUR, Kutbettin (2012), “ Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Düzce.
- GÜROL, Mehmet Ali, (2006), **Küresel Arena’da Girişimci ve Girişimcilik**, Gazi Kitabevi, Ankara.
- İRMİŞ, Ayşe ve BARUTÇU, Esin (2012), “Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Yıl: 2012, Sayı: 2, ss. 1-25
- İŞCAN, Ömer Faruk ve KAYGIN, Erdoğan (2011), “Potansiyel Girişimciler Olarak Üniversite Öğrencilerinin girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Yıl: 2011, Sayı: 2, Online, ss. 275-286
- KAHYA, Cem ve İMAMOĞLU, İlyas Kays (2013), “Sosyo-Demografik Özellikler ve Girişimcilik İlişkisinin Yerel Kalkınma

- Bağlamında Değerlendirilmesi Bayburt İli Örneği”, **Akademik Bakış Dergisi**, Yıl: 2013, Sayı: 38, Celalabat, ss. 1-14
- KARA, Mehmet (t.y.), “Sosyal ve Kültürel Yapının Girişimcilik Üzerine Etkileri ve Türk Toplumundan Örnekler”, **Bozok Üniversitesi**, ss. 465-485
- KARADAL, Himmet (2014), **Girişimcilik**, Beta Yayınları, İstanbul.
- KARAKAŞ, Ayşe Fulya (2012), “İşletme ve Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğiliminin Karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Çanakkale.
- KELEŞ, Hatice Necla, KIRAL ÖZKAN, Tuğba, DOĞANER, Mustafa ve ALTUNOĞLU, Ali Ender, (2012), “Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, **Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi**, Yıl:5, Sayı:9, Aydın, ss. 107-118
- KILIÇ, Recep, KEKLİK, Belma ve ÇALIŞ, Nevzat (2012), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü Örneği”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Yıl: 2012, Sayı:2, Isparta, ss. 423-435
- KORKMAZ, Oya (2012), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Yıl: 2012, Sayı: 2, Afyonkarahisar, ss. 209-226

- KÜÇÜK, Orhan, (2005), **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- KÜÇÜK, Orhan, (2010), **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- MÜFTÜOĞLU, M. Tamer ve DURUKAN, Tülin, (2004), **Girişimcilik ve KOBİ'ler**, Gazi Kitabevi, Ankara.
- NAKTİYOK, Atılhan ve TİMUROĞLU, M. Kürşat (2009), “Öğrencilerin Motivasyonel Değerlerinin Girişimcilik Niyetleri Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Yıl: 2009, Sayı: 3, Erzurum, ss. 85-103
- ŞENOL, Şanslı, (2008), **Çıkarısal İstatistik**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- TEKİN, Mahmut, (2009), **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği**, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kitap Satış Bürosu, Konya.
- TOPKAYA, Özgür (2013), “Tarihsel Süreçte Girişimcilik Teorisi: Girişimciliğin Ekonomik Büyüme ve İstihdam Boyutu”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Yıl:2013, Sayı:1, Çanakkale, ss. 29-54
- UYGUN, Mutlu, METE, Sinan ve GÜNER, Ebru (2012), “Genç Girişimci Adayların Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Yıl: 2012, Sayı: 2, Online, ss. 145-156

- YELKİKALAN, Nazan, AKATAY, Ayten, YILDIRIM, Hacı Mehmet, KARADENİZ, Yasin, KÖSE, Can, KONCAGÜL, Öznur ve ÖZER, Eray (2010), “Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz”, **KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Yıl: 2010, Sayı: 12, Karaman, ss.51-59
- YILMAZ, Ercan ve SÜNBÜL, Ali Murat (2009), “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl: 2009, Sayı: 21, Konya, ss. 195-203

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ

